

Katulapsityö Nicaraguassa

-tutkimus katulapsityöstä Nicaraguan länsiosissa

Kaisa Konttinen, Satu Räsänen

**Opinnäytetyö
toukokuu 2007**

**JYVÄSKYLÄN
AMMATTIKORKEAKOULU**
Sosiaali- ja terveysala

Tekijä(t) Konttinen, Kaisa Marion Räsänen, Satu Johanna	Julkaisun laji Opinnäytetyö	
	Sivumäärä 70	Julkaisun kieli suomi
	Luottamuksellisuus Salainen ☐ saakka	
Työn nimi Katulapsityö Nicaraguassa -tutkimus katulapsityöstä Nicaraguan länsiosissa		
Koulutusohjelma Sosiaalialan koulutusohjelma		
Työn ohjaaja(t) Hintikka, Timo Pekonen, Meeri		
Toimeksiantaja(t) -		
Tiivistelmä <p>Kehitysmaissa katulasten määrä on suuri. Näissä maissa erilaiset järjestöt auttavat katulapsia selviämään pois kadulta päihteiden ja prostituution parista auttamalla lapset kouluun ja kodittomat lapset lastenkoteihin. Tutkimuksemme tavoitteena on kartoittaa Nicaraguan katulapsityötä. Teimme työharjoittelun maassa syksyllä 2005 ja tutustuimme silloin paikalliseen kulttuuriin. Palasimme toteuttamaan tutkimuksen syksyllä 2006.</p> <p>Tutkimuksessa selvitimme, mitä katulapsityö Nicaraguassa on ja ketkä sitä tekevät. Halusimme myös saada tietoa siitä, miten työntekijät käsittävät katulapsi-määritelmän ja millaisena työntekijät näkevät lasten elämän.</p> <p>Tutkimuksemme on kvalitatiivinen tutkimus. Aineistonkeruumenetelmänä käytimme avointa kyselylomaketta, joka oli käännetty espanjaksi ja jonka veimme yhdeksän katulapsityötä tekevän järjestön täytettäväksi. Aineiston tueksi koottiin teoria, jossa määritellään katulapsi, katulapsityö ja niihin liittyvät yhteiskunnalliset ja sosioekonomiset taustatekijät.</p> <p>Tutkimuksemme mukaan järjestöjen tekemän työn tarve on suurta Nicaraguassa, sillä katulapset tarvitsevat tukea selvitäkseen pois kadulta. Katulapset joutuvat helposti prostituution ja väkivallan uhreiksi. Ongelmana on saada katulapsityöhön tukea valtiolta, minkä vuoksi järjestöt toimivat lähinnä ulkomaisen rahoituksen avulla. Järjestöjen työn edistämiseen ja tulevaisuuden turvaamiseksi tarvitaan lisää rahoitusta.</p> <p>Aineistonkeruun ja kirjallisen materiaalin osalta espanjankielen taidon puutteet vaikeuttivat tutkimustyötä. Teorialähteenä käytimme pääasiassa verkkoaineistoja, koska painettua kirjallisuutta on heikosti saatavilla.</p>		
Avainsanat (asiasanat) Katulapsi, katulapsityö, kehitysmaat, lasten oikeudet, Nicaragua		
Muut tiedot -		

Author(s) Konttinen, Kaisa Marion Räsänen, Satu Johanna	Type of Publication Bachelor´s Thesis	
	Pages 70	Language finnish
	Confidential Until ☐	
Title Work for the street children in western parts on Nicaragua		
Degree Programme Degree Programme in Social Services		
Tutor(s) Hintikka, Timo Pekonen, Meeri		
Assigned by -		
Abstract <p>There are lots of street children in developed countries. In these countries many different organizations help the children away from the streets and away from prostitution by offering them a chance to go to school and by bringing the homeless children into orphanages.</p> <p>The aim of this study is to find out the work done for the street children in Nicaragua. We did our practical training in Nicaragua in 2005 and got to know the local culture during that time. We returned in 2006 to carry out our research. In the research we found out what the work done with the street children is and who does it. We wanted also to find out how the staffs understand the definition of a street child and how the staff sees the life of the children.</p> <p>Our research is qualitative. We used an open questionnaire as the method for collecting data. It was translated into Spanish and we asked nine different organizations who work with street children to fill it in. Theory about street children, work with street children and the social and socioeconomic background information related to them was collected to support the research.</p> <p>According to our research the work done by the organizations is greatly needed in Nicaragua, because the street children need support to get away from the streets. Street children suffer often from prostitution and violence. The problem is to get financial support from the government, and that is why the organizations function mainly with foreign founding's. More money is needed to develop the work of the organizations and to secure their existence in the future.</p> <p>Our lack of Spanish skills complicated the collecting and analyzing of the data. Mainly web sources were used in the theory part because there is only little printed material available.</p>		
Keywords street children, work with street children, children's rights, Nicaragua		
Miscellaneous -		

Sisältö

1. Johdanto	6
2. Elinolot Nicaraguassa.....	7
3. Köyhyys Nicaraguassa	8
4. Lasten oikeudet	11
5. Katulapsen määritelmä.....	13
6. Lasten elämää kadulla	17
7. Katulapsityö	18
8. Katulasten kokema väkivalta.....	22
9. Lapsityövoiman käyttö.....	25
9.1 Lasten tekemä työ.....	26
9.2 Syyt lapsityövoiman käyttöön.....	27
10. Lapsiprostituutio	29
11. Tutkimuksen toteutus	31
11.1 Aiheen valinta ja tutkimustehtävät	31
11.2 Laadullinen tutkimus	32
11.3. Tutkimusmenetelmä	33
11.4 Aineiston keruu	34
11.5 Tutkimuksen kohdejoukko.....	36
11.6 Aineiston analyysi	37
11.7 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys.....	39
12. Tutkimuksen tulokset.....	41
12.1 Katulapset	42
12.2 Järjestöjen tekemä katulapsityö.....	45
12.3 Katulapsityön tavoitteet Nicaraguassa.....	48
12.4 Katulapsityön tulevaisuudennäkymät Nicaraguassa	49
13. Pohdinta ja johtopäätökset	51
13.1 Ajankohtaisuus	52
13.2 Ammatillinen kasvu.....	53
13.3 Jatkotutkimusmahdollisuuksia	54
Lähteet.....	56

Liite 1	61
Liite 2	63
Liite 3	66
Liite 4	69

1. Johdanto

Katulapsiongelma on maailmanlaajuinen ja kasvava, etenkin kehitysmaiden ongelma. Katulasten lukumäärä kasvaa päivittäin sadoilla tuhansilla. Nicaragua on Keski-Amerikan toiseksi köyhin valtio ja puolet maan väestöstä elää köyhyysrajan alapuolella. Katulapset ovat usein turvattomia ja elävät pelossa. He joutuvat työskentelemään pitkiä päiviä pysyäkseen hengissä eikä kaikilla lapsilla ei ole kotia, minne mennä. Lasten oikeuksia ei puolusteta, valtio ei tue katulapsityötä, vain yksityiset ulkomailta rahoituksen saavat järjestöt yrittävät ajaa katulasten asiaa ja parantaa lasten elämänlaatua. Katulapset nähdään valitettavasti kuitenkin yhteiskunnan pohjasakkana.

Kiinnostus aiheeseen heräsi ensimmäisen opiskeluvaihdon jälkeen, kun mietimme opinnäytetyömme aiheita. Olemme molemmat kiinnostuneita kehitysyhteistyöstä ja Nicaraguan kulttuuri oli tullut neljän kuukauden aikana jo tutuksi. Aihe oli haasteellinen. Lähdimme kuitenkin luvat ja rahoituksen saatuamme rohkeasti aiheistonkeruumatkalle Nicaraguaan, jossa toteutimme tutkimuksen aineistonkeruu -osuuden. Tutkimukseen osallistui yksitoista katulapsityötä tekevää järjestöä, joille annoimme avoimen kyselylomakkeen.

Katulapset ovat näkyvä ongelma Nicaraguassa. Halusimme lähteä tutkimaan, millä tavoin erilaiset järjestöt pyrkivät auttamaan heitä. Päätimme tehdä tutkimuksen tutkimalla katulapsityötä tekeviä järjestöjä ja niiden toimintatapoja sekä työntekijöiden ajatuksia työstään.

Toivomme, että tutkimuksemme herättää ihmisten mielenkiinnon kehitysmaiden ongelmia ja etenkin lapsen asemaa kohtaan. Tarkoituksemme on lisätä tietoa ja ehkä jopa havahduttaakin ihmisiä huomaamaan maailmanlaajuisia ongelmia. Lastensuojelu on tärkeää työtä. Lasten tehtävä on kasvaa, kehittyä ja leikkiä ikätasonsa mukaisesti. Toivomme myös, että uudet innokkaat opiskelijat saavat tutkimuksestamme innostusta ja lisätietoa suunnitellessaan opiskelijavaihtoa tai harjoittelua Nicaraguaan.

2. Elinolot Nicaraguassa

Nicaragua on itsenäinen valtio, joka sijaitsee Keski-Amerikassa Hondurasin etelä- ja Costa Rican pohjoispuolella Tyynenmeren ja Karibianmeren välissä. Nicaraguassa on 5,5 miljoonaa ihmistä (CIA 2006) ja sen pinta-ala on 129 494 km². (Suomi-Nicaragua -seura) Alle 18-vuotiaita lapsia maassa on 53 % väestöstä (UNICEF 2007). Väestö kasvaa vuosittain 2,0 %. (Suomi ja Nicaragua -yhteistyötä köyhyden kitkemiseksi 2006). Nicaragua on pinta-alaltaan Keski-Amerikan suurin valtio ja se on Latalaisen Amerikan köyhin maa Haitin jälkeen. Köyhyysrajan alapuolella elää 50 % Nicaraguan väestöstä. Kaikki lapset eivät voi mennä kouluun, rahan puutteen vuoksi. Lukutaidon osuus aikuisväestöstä on 77 %. Nicaragua on yksi maailman kehitysmaista. (Suomi-Nicaragua -seura 2003; Suomi ja Nicaragua – yhteistyötä köyhyden kitkemiseksi 2006.)

(Suomi-Nicaragua -seura 2006)

Nicaraguan kulttuuri on sekoitus espanjalaisten ja intiaanien kulttuuria. Karibianmeren puoleinen Nicaragua ja länsiosat Nicaraguasta eroavat suuresti toisistaan. Karibian alue on saanut vaikutteita englanninkielisestä maailmasta. Rannikolla asuu paljon Karibianmeren saarilta tulleita afrikkalaisten jälkeläisiä. He ovat sekoittuneet intiaaniheimojen kanssa. Siellä asuu myös alkuperäiskansojen mm. miskiittojen ja sumujen jälkeläisiä, jotka ovat osittain vielä säilyttäneet kielensä ja muinaisen kulttuurinsa. Suurin osa nicaragualaisista on kuitenkin mestitsejä, jotka ovat alkuperäisasukkaiden ja valloittajien jälkeläisiä. Nicaragualaisten perusruoka koostuu lähinnä pavuista ja

riisistä. Ne ovat halpoja, riittoisia ja aineksia saa helposti joka paikasta. Niistä valmistetaan Gallo pinto, joka onkin nicaragualaisten yleisin ruoka. (Suomi-Nicaragua -seura 2003.)

Nicaraguan luonto on hyvin monimuotoista. Pinnanmuodot ovat vaihtelevia, ylänköjä on etenkin maan keskiosissa kun taas etelässä on tasaisempaa. Nicaraguassa vallitsee trooppinen ilmasto, vuodenaikojä on vain kaksi sadekausi, joka luokitellaan talveksi sekä kuivakausi, jolloin paikalliset viettävät kesälomiaan. Maa on tuliperäisellä alueella ja siellä on paljon tulivuoria. Tämän vuoksi myös maanjäristyksiä on ajoittain. Nicaraguan eläimistö on monipuolinen, lintuja löytyy kolibreista gondoreihin, kilpikonnat nousevat munimaan rannikolle, laiskiaiset ja apinat roikkuvat puista. (Suomi-Nicaragua -seura 2003.)

Luonnonkatastrofeja sattuu aika-ajoin. Syksyisin Nicaraguahan saattaa iskeä trooppisia myrskyjä. Vuonna 1972 voimakas maanjäristys tuhosi maan pääkaupungin, Managuan lähes kokonaan. Vanhaa keskustaa ei ole vielääkään kokonaan rakennettu uudelleen. Suuria tulivuorenpurkauksia on kuitenkin harvoin. Myös eroosio on uhka mm. maataloudelle sekä infrastruktuurille. (Suomi-Nicaragua -seura 2003.) Myös hurrikaani Mitch tuhosi vuonna 1998 satoja tuhansia koteja, tuhansia kilometrejä teitä, satoja kouluja ja terveyskeskuksia sekä kymmeniä siltoja. Myrsky vaikutti kaikkien nicaragualaisten elämään ja lisäsi köyhyyttä. (Sí a la vida 2006.)

3. Köyhyys Nicaraguassa

Köyhänä voidaan pitää henkilöä, jolla ei ole mahdollisuutta hallita omaa elämäänsä. Elämänhallinnalla tarkoitetaan ihmisen mahdollisuutta vaikuttaa taloudellisiin, sosiaalisiin, poliittisiin sekä yksilöllisiin asioihin. Köyhyys merkitsee konkreettisesti ihmisille ravinnon puutetta tai jopa suoranaista nälkää. Puhtaasta vedestä saattaa usein olla pulaa, jonka seurauksena ihmisillä saattaa ilmetä erilaisia sairauksia. Sosiaali- ja terveydenhuoltoa ei köyhissä maissa ole varaa järjestää, joten kuolleisuuskin on korkeampi kuin hyvinvointivaltioissa. Asuinympäristö saattaa olla hyvin puutteellinen ja sitä kautta ihmisten turvattomuus lisääntyy. Köyhillä alueilla rikokset ovat yleisiä. Koulutus ei ole riittävää, eikä siihen ole kaikilla mahdollisuutta. Ihmisten mahdolli-

suudet vaikuttaa omaan elämäänsä ovat olemattomat. (Ulkoasiainministeriö 2006a; Suomen YK – liitto, 2006.)

Kansainvälisissä mittauksissa köyhyyttä mitataan rahallisesti. Jos ihmisellä on käytettävissä päivittäin vähemmän kuin yksi dollari, voidaan puhua äärimmäisestä köyhyydestä. YK:n kehitysohjelma UNDP on kuitenkin kehitellyt erilaisen tavan mitata köyhyyttä. Mittari pyrkii esittämään, mikä maa pystyy tarjoamaan eniten mahdollisuuksia hyvään elämään. Inhimillisen kehityksen indeksi mittaa maiden asemaa asteikolla, jossa on valittu kolme muuttujaa, joiden indeksi lasketaan. Huomioon on otettu odotettavissa oleva elinikä, lukutaitoisten osuus väestöstä sekä koulutukseen osallistuvien henkilöiden lukumäärä. Indeksillä on korkea, kun se on yli 0,800. Korkea indeksi tarkoittaa siis hyvää elintasoa. Vuonna 2004 tehdyssä tutkimuksessa Suomi sijoittui yhdenneksitoista ja indeksi oli 0,947. Tulokset on julkaistu vuonna 2006. Mukana tutkimuksessa oli suurin osa maailman valtioista, yhteensä 177. Nicaraguan indeksi oli 0,698, joten Nicaragua sijoittuu indeksin perusteella keskitasoon ja on 112:sta. Indeksillä on matala, kun se on alle 0,499. (UNPD 2006.)

Nicaraguassa köyhyys ja etenkin äärimmäinen köyhyys sijoittuu maaseudulle. Kaksi kolmasosaa maaseudun väestöstä elää alle 1,6 eurolla ja joka neljäs vain alle 80 sentillä päivässä. (Ulkoasiainministeriö 2006b.) ”Köyhyys on maailmanlaajuudesta huolimatta sidoksissa kulttuuriin, aikaan ja paikkaan.” (Suomen YK-liitto n.d.) On otettava huomioon mitattaessa köyhyyttä, miten henkilö itse kokee asemansa, aineelliset tosiasiat, muiden ihmisten käsitykset sekä aika ja paikka. (Suomen YK-liitto n.d.)

Suomen Kehityspalvelukeskuksen Nicaraguan toimiston tiedottaja Kimmo Lehtonen (2006) kertoo kolumnissaan keskustelustaan Nicaraguassa sijaitsevan Sveitsin lähetystön Jürg Benzin kanssa. Benz on sanonut, että ”Nicaragua on epäonnistunut köyhyyden vastaisessa taistelussaan.” Benz kertoo, että Nicaragua on epäonnistunut kaikilla sektoreilla muun muassa koulutuksen ja terveydenhuollon järjestämisessä. (Lehtonen 2006.)

Benzin mukaan Nicaraguan tulokset köyhyyden kitkemiseksi johtuu suurimmaksi osaksi poliittisesta päätöksentekotavasta. Nicaragualainen poliittinen ajattelu on aina ollut Benzin mukaan vaikea tapaus. Vaikka tulokset tiedetään, sen asian eteen ei tehdä mitään. Vajaan kuuden miljoonan ihmisen maassa on edelleen hieman

alle miljoona lasta, jotka eivät käy koulua. Lukutaitoprosenttikin on laskenut 70-80 % paikkeille. Benz kertoo, että kun vaalit (marraskuussa 2006) ovat ajankohtaiset, politiikointi näkyy erittäin selkeästi. Poliittinen eliitti kilpailee siitä, kuka saa valtion potin itselleen ja saa jakaa sen haluamalleen taholle. Tällaisessa mallissa nähdään Benzin mukaan valtio lottovoittona. Siihen kuuluu muun muassa kytkykaupat ja politiikassa mukana olevien perheiden suosiminen. (Mts.)

Suomi tekee kehitysyhteistyötä Nicaraguan kanssa. Suomen kumppanuus Nicaraguan kanssa pohjautuu maan köyhyyden vähentämishjelman toteuttamiseen. Vuosille 2005-2009 tehdyn ohjelman päätavoitteena on parantaa nicaragualaisten tulotasoa sekä edistää työllisyyttä ja kasvattaa vientiä ja investointeja. Köyhyyden poistaminen vaatii sen, että kansalaisten perusasiat ovat kunnossa. (Ulkoasiainministeriö 2006b.)

Ohjelma korostaa myös inhimillistä pääomaa, johon kuuluu muun muassa koulutus, terveydenhuolto sekä palveluiden parantaminen. Infrastruktuuri on myös tärkeä osa ohjelmaa. Liikenneyhteyksiä yritetään parantaa ja puhdas vesi pyritään saamaan kaikkien ulottuville. Asumukset ja peruspalvelut otetaan ohjelmassa myös huomioon. Hallintoa pyritään saamaan läpinäkyväksi ja kansalaisia enemmän osallisiksi politiikkaan ja vaikuttajiksi. Hallintoa pyritään myös hajauttamaan. (Mts.)

Nicaraguassa köyhyys näkyy kaikkialla. Lapset ovat kaduilla töissä ja kauppaavat mitä vain saavat käsiinsä. Pienemmissä kaupungeissa kaduilla näkyy paljon kengänkiillottajapoikia. Managuassa hurrikaani Mitchin jälkeisiä tuhoja ei ole pystytty korjaamaan, vaan osa Managuan keskustasta on edelleen työn alla. Monet luonnonkatastrofit lisäävät köyhyyttä. Managuassa saattaa luksus hotellin vieressä olla slummi-asutusta. Vierailimme alueilla, jossa talot olivat pelleistä kyhättyjä majoja. Niissä asui perheen lisäksi myös sukulaisia. Kaikkien pitää yrittää tehdä töitä, jotta jokapäiväinen leipä olisi turvattu.

4. Lasten oikeudet

Unicefin laatima lasten oikeuksien yleissopimus (LOS) tuli kansainvälisesti voimaan 2. syyskuuta 1990. Sopimus on yleismaailmallisesti hyväksytty ihmisoikeussopimus. Kaikki maailman valtiot lukuun ottamatta Yhdysvaltoja ja Somaliaa ovat allekirjoittaneet lasten oikeuksien sopimuksen. Lasten oikeuksien sopimusta edelsi lasten oikeuksien julistus, joka hyväksyttiin 20.11.1959. Sopimusta on ollut laatimassa monet eri lapsiasiantuntijat, kansalaisjärjestöt sekä hallitukset. Yhdessä tultiin tulokseen, mitkä asiat ovat kaikille maailman lapsille tärkeitä. (Araneva 2001, 100.) Nicaragua ratifioi lastenoikeuksien sopimuksen vuonna 1990 (CIRN 2005.)

Lasten oikeudet sisältävät kaikkien valtioiden hyväksymät poliittiset sekä kansalaisoikeuksiin liittyvät oikeudet, mutta myös sosiaalisia, taloudellisia ja humanitaarisia oikeuksia. Tärkein lasten oikeuksien teema on ihmisarvo ja oikeus elämään (ks. artikla 6). Lasten oikeuksien toisen artiklan mukaan valtion tulee ryhtyä lainsäädännöllisiin, hallinnollisiin ja muihin toimiin lasten oikeuksien toteuttamiseksi. (Araneva 2001) Lapseksi määritellään lasten oikeuksien mukaan henkilö, joka on alle 18-vuotias, alaikäinen. Hän ei itse voi päättää itseään tai talouttaan koskevista asioista, vaan niistä päättää ensisijaisesti lapsen huoltaja tai holhooja. (Lapsenoikeuksien sopimus 1994, 19)

Muita lapsi -käsitteen määritelmiä on monia. Joissain maissa lapsina pidetään alle 16-vuotiaita. Joissakin täysi-ikäisyys saavutetaan vasta 21-vuoden iässä. Children's rights (2003, 5) teoksessa lapseksi voidaan määritellä myös henkilö, joka ei ole enää riippuvainen vanhemmistaan. Biologisesti aikuiseksi voidaan määritellä henkilö, joka on saavuttanut sukukypsyyden. (Children's rights 2003.) Kuitenkin maat, jotka ovat ratifioineet YK:n laatiman lastenoikeuksien sopimuksen, ovat velvoitettuja sitoutumaan sopimukseen ja laatimaan maan lakinsa suojelemaan erityisesti lapsia. (Lapsenoikeuksien sopimus 1994)

Yleissopimuksen sisältö voidaan jakaa pääperiaatteisiin, nimenomaisiin oikeuksiin ja yleissopimuksen valvontamekanismia ja muuta yleissopimukseen liittyvää menettelyä sääteleviin artikloihin. Yleissopimuksen pääperiaatteita ovat muun muassa syrjinnän kieltö, lapsen etu, lapsen oikeus elämään, henkiinjäämiseen ja kehitykseen sekä osal-

listua itseään koskevaan päätöksentekoon sekä lapsen näkemyksen huomioonottaminen. (ks. artikkelit 2, 3, 12) Yleissopimus korostaa lapsen etua sekä yksilöllisellä, mutta myös koko lapsiväestöä koskevalla tasolla ja kaikessa niin maailmanlaajuisessa, valtakunnallisessa kuin kunnallisessakin päätöksenteossa. (Lapsenoikeuksien sopimus 1994)

Yleissopimuksen tavoitteena on lapsen oikeus saada osuus yhteiskunnan voimavaroista (provisio). Tämä tarkoittaa, että lapsella on oikeus terveydenhuoltoon, koulutukseen sekä sosiaaliturvaan. Toinen päätavoitteista on lapsen oikeus erityiseen suojeluun (protection) kaikenlaiselta väkivallalta, hyväksikäytöltä, laiminlyönniltä tai muulta huonolta kohtelulta. Sopimus koskee erityisesti niitä lapsia, joiden vanhemmat eivät pysty syystä tai toisesta huolehtimaan ja turvaamaan lapsen turvallisuutta ja hyvinvointia. Kolmantena tavoitteena on antaa lapsille mahdollisuus osallistua (participation). Jokaisella lapsella tulisi olla oikeus ajatuksiin, omaantuntoon sekä uskuntoon. Sopimuksessa on myös julistettu lasten oikeus yhdistymiseen ja vapaus rauhanomaisiin kokoontumisiin. (Araneva 2001, 104)

Lapsen oikeuksia laadittaessa on otettu huomioon maiden erilaisuus sekä niiden näkökulmat asiaan. Artiklassa 41 on säädetty siten, että jos maan lait tai kansainväliset muut oikeudet edistävät paremmin lasten asemaa, ei niihin tarvitse puuttua lasten oikeuksien sopimuksen nojalla. Lasten oikeuksien toteutumista valvotaan lastenoikeuksien komiteassa. Jokainen allekirjoittanut valtio on velvollinen raportoimaan maansa lasten tilanteesta kahden vuoden sisällä sopimuksen ratifioinnista ja sen jälkeen viiden vuoden välein. Raportin tulee olla laaja ja kattava, jotta tilanteesta saataisiin yleiskuva.. Raporttien perusteella komitea voi tehdä ehdotuksia tai yleisiä suosituksia YK:n yleiskokoukselle tai suoraan sopimusvaltiolle. (Araneva 2001, 104)

Nieminen (2000) kertoo teoksessaan lastenoikeuksien sovittamisesta lakiin. Suomessa on muun muassa sisällytetty lasten oikeuksia perustuslakiin. (Araneva 2001, 105.) Nicaraguassa on laadittu lastenoikeuksien pohjalta kirjanen, joka on monen lastensuojelutyötä tekevän järjestön käytössä. Samassa kirjasessa on ohjeita lasten ja nuorten kanssa työskenteleville järjestöille. Siitä löytyy myös ennaltaehkäisevän työn menetelmiä. (Código de la niñez y la adolescencia 1998.)

Vuonna 2000 laadittiin lasten oikeuksien lisäpöytäkirja. Se käsittelee lasten osallistumista aseellisiin konflikteihin. Alle 18-vuotiaiden ei tarvitse olla mukana sotatoimissa. Toinen LOS:in lisäpöytäkirja käsittelee lapsikauppaa, lapsiprostituutiota ja lapsipornografiaa. Toinen lisäpöytäkirja astui voimaan vuonna 2002. (Araneva 2001.) Nicaragua allekirjoitti lisäosan vasta vuonna 2004 (CRIN 2005).

5. Katulapsen määritelmä

Unicefin mukaan katulapsia on kymmeniä miljoonia ympäri maailman. Yhteensä heitä arvellaan olevan noin 100 miljoonaa. Tarkempaa lukumäärää on mahdotonta määritellä. Jokaisessa maailman kaupungissa, oli se sitten kuinka kehittynyt ja rikas tahansa, on ainakin jonkun verran katulapsia. Väestömäärän kasvaessa ja urbanisoitumisen jatkuessa myös katulasten määrän oletetaan nousevan. (Unicef 2005, 40-41.) 100 miljoonasta katulapsesta noin puolen arvellaan elävän Latinalaisessa Amerikassa. On arvioitu, että Nicaraguan sekä Hondurasin alle 18-vuotiaista lapsista ja nuorista noin 8-12% asuu ja/tai työskentelee kadulla. (The World Bank 2007)

Käsitteenä katulapsi on vaikea määritellä tyhjentävästi. Eri maissa katulapsi-käsite nähdään eri tavoilla, joten kokonaisvaltaista määritelmää ei ole pystytty tekemään. Euroopan neuvosto käynnisti vuonna 1992 tutkimuksen katulasten tilanteen kartoittamiseksi Euroopassa ja määritteli katulapsen näin:

"Katulapsia ovat ne alle 18-vuotiaat lapset, jotka elävät lyhyempiä tai pidempiä aikoja katu ympäristössä. He elävät vaeltelevaa elämää ja pitävät yhteyttä etupäässä muihin kaduilla oleviin nuorisoryhmiin. Virallisesti heillä on osoite joko vanhempiensa luona tai jossain laitoksessa, mutta merkityksellistä on nimenomaan se, etteivät he juurikaan ole tekemisissä niiden aikuisten kanssa, jotka heistä ovat vastuussa." Unicefin määritelmä on yleisluontoisempi: "Katulapsia ovat kaikki ne nuoret, jotka asuvat (sanana laajimmassa merkityksessä sisältäen hylätyt rakennukset, kaatopaikat jne.)) kadulla ilman riittävää suojaa." (Tikka 2005, 11-12.)

Suurimmalla osalla katulapsista on olemassa olevat vanhemmat ja monet lapsista ovat kontaktissa heihin (Unicef 2005, 41). Katulapset voidaankin luokitella kolmeen eri pääluokkaan:

1. kadulla oleskelevat lapset (children on the street)
2. kadun lapset (children of the street)
3. katulapset (children in the street)

Kaduilla oleskelevat lapset on suurin näistä luokista. Tähän luokkaan kuuluu kaikki ne lapset, jotka tekevät töitä kadulla. He kiillottavat kenkiä, keräävät romua ja toimivat kauppiaina, jotta he turvaavat oman perheensä toimeentulon ja selviytymisen. Tämän luokan lapset palaavat yleensä perheidensä luo illalla. Monet pystyvät käymään myös koulua. Kadun lapset pakenevat kaduille kotona kohtaamaansa väkivaltaa, alkoholismia ja huolenpidon puutetta. He eivät käy koulua ja käyvät kotonaan vain harvoin. Kolmanteen kohtaan kuuluvat katulapset, joille katu on heidän kotinsa. Sieltä he etsivät toimeentulonsa ja katon päänsä päälle. He eivät pidä yhteyttä perheeseensä tai heillä ei ole sitä ollenkaan. (Mission possible 2007.)

Hujala ja Norlamo (1995) puhuvat katulapsi-käsitteestä ilmiönä ja jakavat sen näin kahteen eri osaan: perinteiseen katulapsi-ilmiöön ja moderniin katulapsi-ilmiöön. Perinteisen katulapsi-ilmiön edustajiin lukeutuvat ne lapset, jotka ovat orpoja tai hylättyjä eikä heillä ole muuta vaihtoehtoa kuin katu. Euroopan maissa tätä ilmiötä ei oikeastaan ole, koska jokaisessa maassa on ainakin jossain määrin toimiva lastensuojelujärjestelmä. Sen avulla järjestetään ilman vanhempia jääneiden lasten huolenpito. Poikkeuksen tähän tekevät luvattomasti maahan tulleet pakolaislapset, joista valtioilla ei ole mitään tietoa. Hujala & Norlamo lukevat myös kadulla vanhempiensa tai heidän valvontansa alla työskentelevät lapset tähän perinteiseen ilmiöön. (Tikka 2005, 13.)

Modernia katulapsi-ilmiötä edustavat lapset, joilla on koti perheineen tai laitospaikka, mutta jotka hylkäävät kotinsa omasta tahdostaan tai olosuhteiden pakosta vaihtelevaksi ajaksi. Heidän aikuiskontaktit ovat vähäisiä ja he viettävät aikaansa kadulla. Lapset tulevat hyvin erilaisista lähtökohdista. Yhteistä lapsille ovat syrjäytyneet ja moniongelmaiset perheet. Vanhemmat eivät pysty tai jaksa pitää huolta lapsistaan niukkojen aineellisten, sosiaalisten ja kulttuuristen resurssien vuoksi. (Tikka 2005, 13-14.)

Teollistuneissa maissa, kuten Euroopan valtioissa ja Yhdysvalloissa, katulapsi-ilmiö näyttäytyy Butcherin (1997) mukaan aivan erilaisena kuin kehitysmaissa. Lastensuojelujärjestelmien kehittyneisyyden takia, lapsi on helpommin viranomaisten havaittavissa ja siksi lapsen kadulla olo herättää enemmän huomiota. Hujala ja Norlamo (1995) mainitsevatkin katulapsi-ilmiön olevan paljon pienempi teollistuneissa maissa kuin kehitysmaissa, kuten Afrikassa ja Latinalaisessa Amerikassa. Teollistuneiden maiden katulapset edustavat heidän mukaansa lähinnä modernia katulapsi-ilmiötä. (Tikka 2005, 16.)

Ilmasto on tärkeä tekijä kehitysmaiden ja teollistuneiden maiden katulasten erojen välillä. Butcher (1997) kertoo katulasten olevan näkyvämpi ryhmä kehitysmaissa, koska näissä maissa ilmasto on usein lämmin ja se mahdollistaa ympärivuotisen asumisen kadulla. (Tikka 2005, 22.) Useissa kehitysmaissa, kuten Nicaraguassa, tapahtuu myös paljon luonnonkatastrofeja. Nämä lisäävät osaltaan kodittomien ja orpojen katulasten määrää. (UNICEF 2007.) Teollistuneissa maissa, kuten Venäjällä, katulasten ongelmana on kylmä talvi, jota he menevät piiloon metroasemille, tunneleihin ja kellarisiin (Hurri 1998, 89).

Butcherin (1997) mukaan teollistuneiden maiden ja kehitysmaiden katulasten ikäkauma on myös erilainen. Katulapset kehitysmaissa saattavat olla vasta seitsemän – kahdeksan-vuotiaita, kun taas teollistuneissa maissa he ovat yleensä jo teini-ikäisiä. Kuitenkaan heidän elämänsä ei Hujalan ja Norlamon (1995) mukaan eroa paljoa toisistaan. Heidän aikansa kuluu lähinnä arjessa selviytymiseen, sekä ruoan ja toimeentulon hankkimiseen. (Tikka 2005, 16, 22.)

Unicefin mukaan suurin osa kadulla elävistä lapsista on poikia. Tytöt näyttävät kestävän kotona tapahtuvia hyväksikäyttötilanteita pitempään, jonka vuoksi tyttöjä ei ole kaduilla niin paljon. Toisaalta, kun tytöt kerran jättävät kotinsa ja perheensä, he hyvin harvoin palaavat enää takaisin. (Unicef 2005) Myös Hagan ja McCarthyn (1998) vuosina 1987-1988 Kanadassa tekemien katulasten haastattelujen perusteella tyttöjä on kaduilla vähemmän kuin poikia. Jopa kaksi kolmasosaa kadulla asuvista nuorista oli poikia ja he olivat vanhempia kuin kadulla asuvat tytöt. (Tikka 2005, 16) Keski-Amerikan tilanne on sama; Hondurasin katulapsista n. 70 % on poikia. Tähän syynä pidetään Latinalaisen Amerikan macho-kulttuuria, jonka takia poikien odotetaan pär-

jäävän omillaan ja tyttöjä halutaan suojella ja näin pitää kotona kauemmin. (Harilahti 2001, 56 -57)

Katulapsien olemassaolon pohjimmaisena syynä on köyhyys. Köyhät ja työttömät vanhemmat eivät pysty tarjoamaan lapsilleen riittävästi ruokaa ja suojaa, joten he joutuvat kadulle. Useimmiten syntyy köyhyyden ketju, johon liittyy ravinnon, terveydenhoidon ja työn puute. Vanhemmat käyttävät usein myös köyhyyden vuoksi alkoholia ja päihteitä, joiden myötä tuleva väkivaltainen käytös ajaa lapset pois kotoaan. (Lions club 1996; Hurri 1998)

Koulutuksen puute on yksi syy köyhyyden ketjun katkeamattomuuteen. Köyhistä oloista tulevat lapset eivät pääse kouluun, koska heidän täytyy ansaita perheelle rahaa ruokaan tai koska heidän perheellä ei ole varaa maksaa koulumaksuja. Monissa maissa koulunkäynti on maksullista ja monista perheistä vain yksi lapsi, yleensä poika, pääsee kouluun. Muista lapsista tulee usein katukauppiaita tai kerjäläisiä. (Lions club 1996)

Hondurasilainen katulapsityötä tehnyt César Roberto Oseguera Santeli (2000) ei puolestaan pidä köyhyyttä suurimpana syynä lasten kadulla oloon. Hän luokittelee syyt yleisimmästä:

1. kotona tapahtuva verbaalinen ja fyysinen väkivalta
2. seksuaalinen hyväksikäyttö
3. epävakaat perheolot: avioero, tiuhaan vaihtuva äiti- tai isäpuoli
4. kadulla asuvat kaverit houkuttelevat mukaansa, ryhmäpaine
5. lasten asema pieninä aikuisina: aikuiset, eivätkä lapset itse pidä enää itseään lapsina, vaan perhettä tarvitsemattomana yksilönä
6. perheiden köyhyys

(Harilahti 2001, 57-58)

Katulapsi-ilmioon vaikuttaa myös kehitysmaissa räjähdysmäisesti leviävä AIDS. Kansainvälisen Pelastakaa lapset –järjestön mukaan vuonna 2002 maailmassa oli noin 40 miljoonaa hiv-infektion kantajaa. Suurin osa näistä tapauksista on Afrikassa. Aidsin takia maailmassa on noin 14,5 miljoonaa orpoa. Lapsen toisen, tai molempien vanhempien kuollessa AIDSiin ja sukulaisten puuttuessa, on katu lapsen ainoa vaihtoehto. (Tikka 2005, 23)

6. Lasten elämää kadulla

Katulapset ovat kaikista lapsiryhmistä fyysisesti näkyvin joukko koko maailmalle työskennellessään ja asuessaan kaduilla. Silti tämän lapsiryhmän lapset ovat hankalin joukko saada pois väkivallan ja muun pahuuden piiristä. Kadulla elävät ja työskentelevät lapset joutuvat alttiiksi monenlaisille vaaratilanteille ja uhkille. Heitä käytetään usein seksuaalisesti hyväksi ja heitä kohtaan ollaan väkivaltaisia. Monet lapsista ovat joutuneet myös virkavallan pahoinpitelemiksi. Useita katulapsia on murhattu ”kaupungin puhdistuksen” -nimissä ja usein murhissa on ollut mukana myös viranomaisia. (Unicef 2005, 40-41) Latinalaisessa ja Keski-Amerikassa hyvin suuri osa katulapsista joutuu poliisin ja muiden aikuisten pahoinpitelemiksi (Volpi 2002).

Nicaraguan kaduilla elävät ja työskentelevät lapset kohtaavat paljon vaikeita ja pelottavia asioita. Varsinkin nuoret tytöt joutuvat kokemaan paljon seksuaalista hyväksikäyttöä. Sitä tapahtuu toreilla ja bussiasemilla, joilla he usein työskentelevät myyden erilaisia tuotteita. Miehet tarjoutuvat usein ostamaan heidän kaikki tuotteensa, jos tytöt vain suostuvat läheiseen kontaktiin heidän kanssaan. Monesti nälkä ja kotona odottavat nälkäiset sisarukset saa tytöt suostumaan miesten tarjouksiin. Psykologi Amayan mukaan useasti 12 - 14 -vuotiaat tytöt lähtevät miesten mukaan myös siksi, että saisivat kokea olevansa haluttuja ja rakastettuja. (Fernandez 1993.)

Katulapset ovat usein osallisina rikollisessa toiminnassa. Mitä kauemmin he asuvat kaduilla, sitä todennäköisemmin he tekevät rikoksia. Kuitenkin katulapsinimitys myös leimaa usein, ilman syytäkin, kadulla elävät lapset rikollisiksi ja ihmiset pitävät heitä syyppinä moniin rikoksiin. Useimmiten lapset ovat vain epäsosiaalisia, eivät rikollisia. (Tikka 2005, Unicef 2005) Joillekin katulapsille varastelu on ainoa keino saada jotain syötävää ja pysyä näin hengissä (Hurri 1998).

Huumeiden käyttö on hyvin yleistä katulasten parissa ympäri maailman. Se on heille pako keino kylmästä ja kovasta todellisuudesta. Se saa lapset hetkeksi unohtamaan esimerkiksi kokemansa seksuaalisen väkivallan ja nälän tunteen. Lasten keskuudessa yleisimpiä aineita ovat haistelemalla käytettävät liima ja bensiini. (Hurri 1998; Tikka 2005.) Nicaraguan katulasten keskuudessa yleisimmin käytettävä huume on kenkien tekijöiden käyttämä liima. Sitä he saavat ostettua melkein mistä tahansa torikojusta muutamalla cordóballa (eli noin alle 50 sentillä). Liimanhaistelu saa lapset tuntemaan

itsensä vapaiksi ja voittamattomiksi. He tekevät ryöstöjä liiman vaikutuksen alaisena saadakseen seuraavan liima-annoksen ja liiman aiheuttaman rohkeuden tunteen vuoksi. Se saa myös heidän seksuaaliset tunteensa heräämään. Tämä saa yleensä noin 14 - 16 -vuotiaat liimanhaistelijapojat raiskaamaan tyttöjä. Psykologi Amayan mukaan kuitenkin vain pieni osa katulapsista on liimanhaistelijoita. (Fernandez 1993.)

Katulapset ovat usein aliravittuja ja he kärsivät huonosta terveydentilasta. Ruokaa he saattavat etsiä mm. roskapöntöistä ja ruokapaikkojen läheisyydestä. He myös varastelevat sitä tarpeen mukaan. Aliravitsemus ja jatkuva ruoan metsästyks johtaa siihen, että lapset eivät jaksakaan eivätkä ehdi käymään koulua. Mitä kauemmin lapsi on kadulla käymättä koulua, sitä epätodennäköisemmin hän enää palaa kouluun. (Hurri 1998 ; Tikka 2005.)

Kaduilla elävät lapset ovat vastoin yleistä käsitystä hyvinkin älykkäitä. Hurrin (1998) mukaan katulapsista tehdyt tutkimukset osoittavat heidän olevan jopa keskimääräistä älykkäämpiä lapsia. He joutuvat olemaan ikätovereitaan itsenäisempiä, tekemään nopeita päätöksiä ja tarkkailemaan koko ajan ympäristöään selvittääkseen katuelämästä. He joutuvat selviytymään sellaisista tilanteista, joista keskivertoaikuisetkaan eivät välttämättä selviytyisi. Tutkituista katulapsista jopa 48 prosentilla oli vahva itsetunto, mutta lähes puolella lapsista oli jonkinasteisia tunne-elämän vaurioita. (Hurri 1998, 78-80.) Monet katulapsista kaipaavat vanhempiaan, vaikka heitä olisikin kohdeltu kaltoin kotonaan. Äitiä ikävöidään yleensä eniten ja isä oli kuitenkin oma isä, vioitetaan ja teoistaan huolimatta. (Hurri 1998.)

7. Katulapsityö

Ympäri maailman katulapsityö on usein etsivää työtä. Apua tarvitsevat lapset eivät hakeudu välttämättä itse avun piiriin, vaan heihin solmitaan kontakti kadulla. Tätä kautta työntekijät koettavat saada lapsia hakeutumaan lastenkoteihin, järjestöjen suojiin tai omien perheidensä luo. (Tikka 2005, 30.)

Useimmat katulapset ovat tottuneita vapaaseen elämään kaduilla, eivätkä he halua turvakoteihin sääntöjä ja järjestystä noudattamaan. Mitä tiukemmat säännöt suojako-

dissa vallitsee, sitä harvemmat lapset tulevat niihin vapaaehtoisesti. Etenkin hyvin nuorena kadulle joutuneet lapset ovat erittäin epäluuloisia aikuisia kohtaan. Lasten on vaikea luottaa aikuisiin, koska he ovat elämänsä aikana kohdanneet vain hyväksikäyt- täviä ja epärehellisiä aikuisia. Niinpä katulapsityöntekijöillä on täysi työ saada lapset luottamaan työntekijöihin ja tulemaan väliaikaisiin suojakoteihin. (Hurri 1998; Pak- kala 2003; Trummal 2001.)

Turvakodit tarjoavat turvallisen väliaikaisen asumispaikan lisäksi lapsille yleensä mahdollisuuden lämpimään ateriaan, suihkuun sekä lääkinälliseen apuun. Puhtaat ja ehjät vaatteet on myös osa hygienian huolehtimisesta. Kodeissa lapset saavat yleensä henkistä tukea ja apua siellä olevilta työntekijöiltä mahdollisuuksien ja taitojen mu- kaan. (Hurri 1998; Paaajanen 2005.) Joissakin turvakodeissa on järjestetty myös mah- dollisuudet erilaisiin harrastuksiin (Paaajanen 2005.) sekä koulutuksen saamiseen (I- India 2007).

Nicaraguassa erilaiset tahot ovat järjestäneet katulasten auttamiseksi projekteja, joiden avulla pyritään saamaan kodittomat lapset pois kadulta ja kadulla työtä tekevät lapset kouluun. Nicaraguan pääkaupungissa Managuassa toimii monta katulapsityötä tekevää järjestöä. Siellä järjestöt ovat lähellä katulapsia, joita on eniten nimenomaan Managu- assa. Muun muassa Los Quinchos –projektilla on pääkaupungissa turvakoti katulapsil- le, jossa he voivat käydä syömässä ja nukkumassa. Turvakoti ei kuitenkaan tarjoa kuin tilapäisen ratkaisun kodittomuuteen. Samaisella projektilla on myös kaksi varsinaista lastenkotia maaseudulla, toinen tytöille ja toinen pojille. (Hannula 2002.)

Jotkut lastenkotien entiset asukkaat jäävät työskentelemään koteihin aikuistuttuaan (Hannula 2002). He näkevät, kuinka lastenkodissa saatu apu vaikutti heidän elämään- sä positiivisesti ja he haluavat aikuisiksi tultuaan auttaa saman elämän tilanteen koke- neita lapsia. Tällaiset entiset lastenkodin kasvatit toimivat myös hyvänä esimerkkinä muille lapsille siitä, kuinka he voivat kääntää ikävät ja rankatkin kokemukset voitok- seen.

Managuassa toimii katulapsille tarkoitettu koulu, joka on perustettu Kansainvälisen solidaarisuussäätiön hankkeen myötä. Siellä nämä usein oppimisvaikeuksista kärsivät ja vilkkaat lapset saavat erityistä huomiota ja vertaistukea toisilta saman kohtalon omaavilta lapsilta. Koulun opettajan Brenda Narvaezin (2003) mukaan koulunkäynnin

aloittaminen on näkynyt lasten elämänasenteiden muutoksessa positiivisempaan suuntaan. Heidän ei tarvitse enää tehdä pitkiä työpäiviä, sillä työtä tekevien lasten vanhemmat ovat alkaneet ymmärtää, kuinka tärkeää koulunkäynti on lapsille. (Pakkala 2003.)

Nicaraguan katulapsiohjelmassa työskentelevät sosiaalityöntekijät menevät suoraan asiakkaidensa luo toreille ja markkinapaikoille. He keskustelevat muun muassa lasten vanhempien ja huoltajien kanssa koulunkäynnin tärkeydestä. Sosiaalityöntekijä Vicenta Membreño (2003) kertoo, että aina vanhemmat ja varsinkaan lukutaidottomat yksinhuoltajaäidit eivät ymmärrä koulunkäynnin merkitystä. Ennen pitkään he kuitenkin huomaavat, kuinka tärkeä asia koulutus on. (Mts.)

Nicaraguassa toimii lasten- ja turvakotien lisäksi myös paljon erilaisia päiväkeskuksia. Näissä lapset saavat muun muassa apua koulutehtävistä suoriutumisesta, aikaa harrastuksille ja tarvitsemaansa aikuisten tukea. Päiväkeskuksissa lapset saavat olla lapsia. Keskuksia on perustettu erikseen muun muassa liimanhaistelijoille ja kaatopaikoilla työtä tekeville lapsille (Sí a la Vida! 2006; Dos generaciones 2007).

Useat katulasten suojakodit ja etsivää työtä tekevät ryhmät ovat muiden kuin apua tarvitsevien maiden ylläpitämiä. Eri uskontokuntien seurakunnat ovat mukana katulapsityössä ympäri maailman erinäisillä projekteilla. Seurakunnista menee yleensä paljon vapaaehtoisia työntekijöitä tekemään töitä katulasten pariin paikan päälle. (Hurri 1998; Mission possible 2007; Suomen baptisti yhdyskunta 2005.) Myös erilaiset järjestöt ovat perustaneet päiväkeskuksia ja koteja katulapsille ympäri maailman. (Pelastakaa lapset 2007).

Nicaraguan katulapsityötä tukee muun muassa Kansainvälinen solidaarisuussäätiö. Se toteutti vuosina 2001-2003 hankkeen nimeltä Nicaraguan katulapsityön omavaraisuuden kohottaminen. Sen tavoitteena oli kehittää katulapsityötä tekevien tahojen tietoja, taitoja ja toimintakykyä. Hankkeen tarkoitus oli myös kehittää Managuassa toimivan Nicaraguan inhimillisen kehityksen edistämisinstituutin (INPRHU) omavaraisuutta, jotta se ei olisi niin riippuvainen ulkomaisesta rahoituksesta. Hankkeen avulla Nicaraguaan saatiin katulapsityötä tekeville henkilöille pysyvä koulutusjärjestelmä, jonka tarkoituksena on kehittää työntekijöiden ammatillisia valmiuksia. Lisäksi hanke vahvisti kansalaisjärjestöjen ja viranomaisten välistä yhteistyötä sekä vapaaehtoistyönte-

kijöiden sosiaalisia verkostoja. Hankkeen lopulla INPRHU sai myös oman koulutuskeskuksen Managuaan, jonka tuottamien varojen avulla järjestön on suunniteltu maksavan muun muassa vakituisten työntekijöiden palkat. Keskukseen yhteydessä toimii myös katulapsille tarkoitettujen kuntoutusohjelmien tukipiste. (Kansainvälinen solidaarisuussäätiö 2003.)

Vuonna 2005 Kansainvälinen solidaarisuussäätiö laittoi alulle uuden kolmivuotisen hankkeen, joka kulkee nimellä Nicaraguan lapset – kehityshanke lasten oikeuksien vahvistamiseksi. Yhteistyökumppanina hankkeessa toimii INPRHU. Hankkeen tavoitteena on saattaa kansalaisten ja päättäjien tietoisuuteen lasten ongelmat ja lastenoikeudet. Sen tarkoituksena on myös edistää katulasten ja työtätekevien lasten koulunkäyntiä sekä kadulta pois päässeiden ammatillista koulutusta. Hankkeen ensimmäisenä vuonna (2005) 390 lasta osallistui lukutaito-ohjelmaan ja yli tuhat Managuassa asuvaa lasta ja nuorta ilmoittautui kouluun. (Kansainvälinen solidaarisuussäätiö 2005.)

Monet katulapsityötä ympäri maailman tekevät järjestöt keräävät rahalahjoituksia nettisivujensa kautta rahoittaakseen keskusten ja kotien ylläpidon sekä maksaakseen paikallisten työntekijöiden pienet palkat. Sivuilla he kertovat tekemästään työstä ja usein sieltä löytyy myös joidenkin katulasten elämäntarina. (Mission possible 2007; Pelastakaa lapset 2007.) Useat projektit keräävät rahaa toimintaansa varten myös myymällä joko katulasten keskuksissa tekemiä tuotteita tai myymällä joitakin muita tuotteita, kuten kalentereita (I-India 2007; Mission possible 2007).

Kummitoiminta, jossa henkilö voi ilmoittautua avun tarpeessa olevan lapsen kummiksi ja lähettää tälle säännöllisin väliajoin raha-avustuksia järjestön kautta, on myös yleistynyt rahankeruukeino. Kummiksi ilmoittautunut henkilö saa aluksi lapsesta kuvan ja tiedot lapsen elämäntilanteesta. Myöhemmin järjestö lähettää päivittyneitä tietoja kummille, kuinka lapsella menee ja kuinka hänen elämänsä edistyy avustusten ja saamansa tuen avulla. (I-India 2007; Pelastakaa lapset 2007.) Suomessa nicaragualaisen katulapsen kummiksi voi ryhtyä muun muassa Turun Nicaraguaseuran kautta (Aalto 2003).

Katulapsityötä voi tehdä kuka tahansa ja moni onkin lähtenyt juuri seurakunnan tai muun järjestön kautta paikanpäälle auttamaan. Myös erilaiset vapaaehtoiset nuorisovaihdot ja koulut järjestävät noin parin kuukauden mittaisia työharjoittelujaksoja, joi-

den kautta on mahdollista päästä tekemään katulapsityötä. (Paajanen 2005; Suomen Nuorisoyhteistyö – Allianssi 2007.)

8. Katulasten kokema väkivalta

Väkivalta on vallankäyttöä ja kontrollia, jossa toinen ihminen pakotetaan toimimaan oman tahdon mukaisesti. Väkivallan käyttöön tarvitaan vain yksi henkilö ja sen käyttäjä on mielestään oikeassa. Väkivalta aiheuttaa perheessä pelkoa ja uhkaa, joka johtaa luottamuksen ja turvallisuuden tunteen menetykseen. (Lyömätön linja 1996.)

Väkivaltaa on monenlaista. Fyysinen väkivalta tarkoittaa ihmisen fyysisen koskemattomuuden rikkomista, vaikka näkyviä vammoja ei syntyisikään. Esimerkkejä fyysisestä väkivallasta ovat potkiminen, lyöminen, kiinni pitäminen, töniminen, repiminen ja aseiden käyttö. Henkinen väkivalta on enemmän tunteisiin vetoavaa ja pelkoa ja uhkaa herättävää. Toisen uhkailu tai itsemurhalla uhkailu, tavaroiden rikkominen, vähättely, nimittely, raha-asioiden pimittäminen tai kontrolli on esimerkkejä henkisestä väkivallasta. Se on yhtä haitallista kuin fyysinenkin väkivalta. Seksuaalista väkivaltaa ovat tilanteet, jossa henkilö joutuu alistumaan seksuaaliseen kanssakäymiseen tai ei pahoinpitelyn uhan vuoksi uskalla kieltäytyä siitä. Pahoinpitelyn sovittelu seksin avulla, raiskaus tai ahdistava lähentely ovat seksuaalista väkivaltaa. Seksuaalinen väkivalta ei voi kokea myös miehet. Yleensä henkinen ja fyysinen väkivalta kulkevat rinnakkain. (Mts.)

Lapsiin kohdistuva väkivalta voi olla jotain edellä mainituista myös jos lapsi joutuu näkemään väkivaltatilanteen esimerkiksi perheessään tai jonkun läheisen pahoinpitelyn se on yhtä haitallista lapselle kuin häneen suoraan kohdistuva väkivalta. Lapsiin kohdistuvaksi väkivallaksi luokitellaan myös se, jos lasta käytetään välineenä toista vanhempaa vastaan. Lapsen hoidon laiminlyönti tai vauvan ravistelu tai ruumiillinen kuritus ovat myös väkivaltaa. Myös lasten tapaamisten väärinkäyttöä ja noudattamatta jättämistä voidaan pitää väkivaltana. (Mts.)

Monet nicaragualaiset lapset joutuvat kohtaamaan paljon heihin kohdistuvaa väkivaltaa. Pelastakaa -lapset ry:n Norjanyksikkö Nicaraguassa tutki lasten väkivaltakoke-

muksia vuosina 2004 - 2005. Tutkimus toteutettiin YK:n lapsiväkivaltatutkimuksen yhteydessä. Väkivaltaa esiintyy erimuodoissa: ruumiillisena ja nöyryyttävänä rangais- tuksena, haukkumisena, seksuaalisena hyväksikäyttönä sekä kaltoin kohteluna. Myös lapset käyttäytyvät toisiaan kohtaan väkivaltaisesti. Tutkimuksen mukaan nicaragu- alaisiin lapsiin kohdistuvaa väkivaltaa tapahtuu kotona, kouluissa, kaduilla sekä yhtei- söissä. Suurin osa lasten kokemasta seksuaalisesta väkivallasta tapahtuu lähinnä hei- dän elinympäristössään, noin 68 % kotona. (Montoya 2005.)

Seksuaalinen hyväksikäyttö on erittäin yleistä Nicaraguassa. Sukulaiset ja isät käyttä- vät hyväkseen perheen alle 18-vuotiaita lapsia. (Ulkolinja: Petetty vallankumous 2007.) Lokakuussa 2006 Nicaraguassa tehtiin päätös, että abortti äidin hengen pelas- tamiseksi kriminalisoidaan. Käytännössä abortti oli ennen laillinen myös raiskaus tai insestitapauksissa. (Keppo 2007.) Koska abortti on maassa laitton, lapsia syntyy myös alle 18-vuotiaille paljon. Maan kaikista raskaana olevista naisista 25 % on alle 14- vuotiaita tyttöjä. Alle 18-vuotiaista raskaana olevista tytöistä 30 % on tullut raskaaksi raiskauksen vuoksi. (Ulkolinja: Petetty vallankumous 2007.)

Nicaraguan Pelastakaa -lapset ry:n Norjanyksikön tutkimuksen mukaan monet Nica- raguan lapset joutuvat kohtaamaan paljon fyysistä kuritusta kotonaan. Tutkimukseen osallistuneilta lapsilta kysyttäessä, onko fyysinen kurittaminen heidän mielestään tar- peellista oppimisen kannalta, melkein puolet vastasi kysymykseen kyllä. He tiesivät myös väkivallan seurauksista, kuten psyykkisistä ongelmista ja siitä, että he oppivat itsekin väkivaltaisiksi. Kotoa karkaaminen ja jengien perustaminen oli myös lasten mielestä seurauksena väkivallan uhriksi joutumisesta. (Montoya 2005.)

Tutkimuksessa haastateltiin erikseen tyttöjä ja poikia, jotta saataisiin sukupuolten väli- set erot näkyviin. Tytöt joutuvat kohtaamaan väkivaltaa monelta eri taholta. Eniten tytöt mainitsivat lähiympäristön miespuolisten vahingoittavan heitä, mutta myös hei- dän läheiset naispuoliset ihmiset, kuten oma äiti, käytti paljon väkivaltaa lapsiaan koh- taan. Koulussa tytöt joutuvat väkivallan uhreiksi monesti samalla luokalla olevien poikien toimesta tai oman opettajan. Jopa bussien rahankerääjien mainittiin käyttäyty- vän tyttöjä kohtaan väkivaltaisesti. Myös pojat kärsivät väkivallasta. (Mts.)

Ruotsalaisen tutkimuksen mukaan ennakointi, pelko ja uhka väkivallasta ovat pahem- pia kuin itse väkivallanteko. Jatkuva pelko ja varuillaan olo vie energiaa ja estää kes-

kittymästä muuhun toimintaan. Koska vanhemmat eivät ole turvallisia eivätkä turvaa antavia, lapsi jää omien selviytymiskeinojensa varaan. (Oranen 2001, 49-50.)

Väkivallan kohteeksi joutuminen tai sen todistaminen on lapselle traumaattinen tilanne. Väkipalalta on lapsille stressitekijä, samoin kuin esimerkiksi liikenneonnettomuudet sekä tulipalot. Pitkään väkivallalle altistuneelle lapselle saattaa kehittyä traumaperäinen stressihäiriö, jonka oireita ovat mm. trauman kokeminen uudelleen kuten leikeissä ja unissa sekä fyysiset tuntemukset. Myös yksi tapa oireilla on se, että lapsi saattaa tulla tunteettomaksi väkivaltaa kohtaan, eikä se tunnu enää lapsesta miltään. Väkipalalta on vierasta ja lapsi torjuu asian mielestään. Kolmas oire saattaa olla ylivireys kuten nukahtamisvaikeudet, ylivilkkaus, raivokohtaukset ja yleinen ärtyneisyys. (Oranen 2001, 54-59, 135.)

Väkivaltaisessa ympäristössä eläminen vaikuttaa suuresti myös siihen, millainen kuva lapselle syntyy itsestään naisena/miehenä. Lapsi saattaa ajatella, että naiset ovat pahoja ja ansaitsevat selkäänsä tai poika voi ajatella kaikkien miesten olevan väkivaltaisia ja samaistuu siten väkivaltaiseen isäänsä. (Mts.) Pelastakaa lapset, Norjan yksikön tutkimuksessa tuli ilmi, että nicaragualaiset lapset ymmärtävät mistä väkivalta johtuu. Heidän vanhempansa ovat oppineet väkivaltaisen käyttäytymismallin omilta vanhemmiltaan, ja näin noidankehä jatkuu. Vanhemmat eivät osaa muuta tapaa kasvattaa lapsiaan. Vanhempien tutkimukseen osallistuneiden poikien vastauksista tämä opittu malli näkyi jo. He puhuivat paljon kostosta ja voittamisen tunteesta heidän käyttäessään väkivaltaa. (Montoya 2005.)

Väkivallan vaikutukset lapseen voivat olla vakavia. Eri-ikäiset lapset reagoivat väkivaltaan eri tavalla, mutta kuitenkin jokainen lapsi reagoi omalla yksilöllisellä tavallaan. Myös tyttöjen ja poikien tavassa reagoida väkivaltaan on eroja. Pojat käyttäytyvät aggressiivisesti ja heillä on muitakin käytöshäiriöitä, he oireilevat ulospäin. Tytöt ovat puolestaan ahdistuneita ja vähemmän empaattisia ihmissuhteissaan. (Oranen 2001, 56-57.)

Yleisimpiä fyysisiä vammoja ovat mustelmat käsivarsissa, luun murtumat, hampaiden vauriot sekä sisäelinten vammat. Lapsi saattaa saada myös somaattisia oireita kuten vatsa tai pääkipuja, myös masentuneisuutta on havaittu. Pelko on läsnä jatkuvasti. Lapset pelkäävät itsensä, mutta myös läheisten ihmisten puolesta. (Lyömätön linja 1996.) Nuoruusiässä väkivallan kokeminen saattaa näkyä epäsosiaalisena käytöksenä

kuten päihteiden käyttönä, väkivallan lisääntymisenä, sekä karkailuna (Oranen 2001, 56-57). Pelastakaa lapset Norjan yksikön tutkimuksen mukaan väkivalta saa myös jotkut nicaragualaiset lapset käyttämään päihteitä (Montoya 2005). Koulumenestys saattaa yhtäkkiä muuttua sekä pojat saattavat alkaa halveksua naisia. Masentuneisuus ja itsemurha-alttius ovat myös yleisiä. (Oranen 2001, 56-57.)

9. Lapsityövoiman käyttö

Suurin osa maailman valtioista on allekirjoittanut lasten oikeuksien sopimuksen ja sitoutunut noudattamaan sitä. Sopimuksen mukaan (artikla 32) lapsilla on oikeus tulla suojelluksi kaikenlaiselta hyväksikäytöltä ja työnteolta, joka todennäköisesti vaarantaa tai haittaa hänen koulunkäyntiään tai on vahingollista hänen terveydelleen tai hänen ruumiilliselle, henkiselle, moraalille tai sosiaaliselle kehitykselleen. (Lipponen 1996, 32.)

Myös kansainvälinen työjärjestö ILO on laatinut yleissopimuksen vuonna 1973, jossa määritellään, ettei kenenkään pitäisi tehdä työtä ennen 12 ikävuottaan ja että vasta 14-15 -vuotiaana voisi tehdä normaalimittaista työpäivää minkä edellytyksenä oppivelvollisuuden suorittaminen. (Lehdonmäki 2006.)

Vaikka lastenoikeuksien sopimuksen on ratifioinut 187 maata ja ILO:n sopimuksen on allekirjoittanut 116 maata (Lapsityövoiman kielto n.d.), Lehdonmäen (2006) mukaan kauniista sanoista ja sopimuksista ei kuitenkaan ole juurikaan apua. Kansainvälisen työjärjestö ILO:n arvion mukaan 200 miljoonaa lasta työskentelee päivittäin erilaisissa raskaissa töissä ympäri maailmaa, suurin osa kehitysmaissa. (Mattila 1998) Määrä lisääntyy 80 tuhannella päivittäin. Noin 20 miljoonaa lasta tekee työtä ilman palkkaa, orjina. Lapset ovat yleensä 4-17 -vuotiaita. Lapsia työskentelee kaikissa mahdollisissa töissä mitä erilaisimmissa olosuhteissa. Lipponen (1996) mukaan lapsitöissä on kysymys raskaasta ja vaarallisesta työstä, joka pilaa lasten ruumiillisen ja henkisen terveyden ja estää koulunkäynnin. Usein lapset joutuvat erilleen perheistään liian nuorella iällä. Lehdonmäki kertoo, että kuluttajalla on suuri haaste löytää tuotteita, joiden valmistuksessa ei ole käytetty lapsityövoimaa. Reilun kaupan logo on tae siitä, että lapsityövoimaa ei ole käytetty. (Lipponen 1996, 32.)

Kansainvälinen ammattiyhdistysliike on laatinut myös lapsityövoiman kieltävän sosiaaliklausuurin. Sosiaaliklausuuri on kauppapoliittinen järjestely, joka haluttaisiin muokata Maailman kauppajärjestön WTO:n sääntöihin. Se asettaisi tuontirajoitteita ja kieltoja tuotteille, jotka on valmistettu maissa, tai yrityksissä tai teollisuudessa jossa ei noudateta lapsityövoiman vähimmäisstandardeja. Sosiaaliklausuurin toteutuessa tuottajien olisi kiinnitettävä huomiota työntekijöiden hyvinvointiin ja työoloihin huonon maineen ja vientikiellon pelossa. (Lapsityövoiman käytön kieltö n.d.)

9.1 Lasten tekemä työ

Useissa maissa lapset auttavat muun muassa maataloustöissä tai muissa kodin askareissa. Niitä ei pidä sekoittaa lapsityövoiman käyttöön. Yleensä lapsityövoiman taustalla on aina joku, joka hyötyy lapsityövoiman käytöstä. YK:n lastenjärjestön Unicefin mukaan tunnusmerkkejä lapsityövoiman hyväksikäytölle on kokopäiväisen työn aloittaminen liian nuorena, liian pitkät työpäivät, joiden pituus voi olla jopa 12 tuntia päivässä. Yleensä työ vaatii kohtuutonta fyysistä, psyykkistä tai sosiaalista ponnistelua. Lapset joutuvat myös ottamaan liian suuren vastuun työstä erittäin nuorena. Lapset työskentelevät vaarallisissa ja epäterveellisissä työoloissa ja riittämättömällä palkalla. Työ estää koulunkäynnin, joka estää mahdollisen turvattuun ja parempaan tulevaisuuteen. Raskas työ estää kehittymisen ikätason mukaisesti kuten prostituutio tai orjatyö. (Lapsia työssä vai lapsityövoimaa? n.d.)

Lapset työskentelevät kaikenlaisissa tehtävissä. Suurin osa työskentelee kuitenkin maataloustöissä, joko perheen omalla viljelmällä tai kaupallisilla viljelmillä. Pienet lapset työskentelevät vaarallisissa kaivoksissa sekä huonosti ilmastoiduissa tehtaissa monen sadan muun työntekijän kanssa. Käsityötuotanto työllistää myös näppäräsormisia lapsia. Noin 10 % lapsityöläisistä työskentelee vientiin suuntautuvassa tuotannossa. (Mattila 1998.) Omien havaintojemme mukaan Nicaraguassa lapset työskentelevät pääasiassa kaduilla. Heidän työnantajinaan toimii omat vanhemmat tai vieraat aikuiset, jotka voivat pakottaa heidät epäinhimillisiin työaikoihin ja -oloihin.

Työnantajat ovat usein isoja yrityksiä. (Mistä lapsityövoima johtuu? n.d.) Osa lapsista työskentelee kaduilla. Lipponen (1996) toteaa, että katulapset ovat myös lapsityöläisiä. Lasten tehtävänä on hankkia jollakin konstilla rahaa joko itselleen selviytyäkseen tai perheelleen. Lipposen mukaan noin puolet katulapsista asuu perheidensä kanssa ja ovat päivät töissä kaduilla. Moni käy sekä koulussa, että töissä. Osa katulapsista ei ole ollenkaan yhteydessä vanhempiinsa, osa vain harvakseltaan. (Lipponen 1996, 35-37.) Katulapsiin törmää kehitysmaiden suurkaupungeissa. Heidän tehtävänä on kiillottaa kenkiä, myydä ruokaa ja juomia, vartioida autoja, kerätä roskia sekä kerjätä. Näitä lapsia on vaikea laskea, koska työ on epäsäännöllistä sekä osa lapsista saattaa käydä myös koulua. (Mattila 1998.) Nicaraguassa käytetään yleisesti pienistä lasten tekemistä töistä käsitettä ”lasten työt”, joihin kuuluu juuri edellä mainitut pienet, mutta myös raskaat työt.

Pahimmassa tapauksessa lapset joutuvat työskentelemään prostituoituina tai sotilaina sekä erilaisissa muissa laittomissa töissä kuten osana huumekauppaa tai velkaorjana. Miljoonia lapsia työskentelee edelleen velkaorjuudessa. (Mts.)

9.2 Syyt lapsityövoiman käyttöön

Lapsityövoiman käyttöön on monia syitä ja ne liittyvät toisiinsa. Yleisin syy kuitenkin on köyhyys. Myös väestönkasvu ja naisen asema, koulunkäynnin mahdollisuudet sekä talouden kehitys vaikuttavat lapsityövoiman käyttöön. Sodat ja luonnonmullistukset aiheuttavat köyhyyttä, jättävät lapsia orvoiksi sekä tuhoavat koulunkäyntimahdollisuudet ja siten lisäävät myös lapsityövoiman käyttöä. Lasten vanhemmat lähettävät lapsensa tekemään töitä kartuttaakseen perheen tuloja (Mattila 1998).

Koulunkäyntimahdollisuuksien puute ja väheneminen lisäävät lasten riskiä joutua työhön. Koulu saattaa olla pitkän matkan päässä, tai perheen taloudellinen tilanne niin huono, että lapsi on pakotettu menemään töihin, jotta jonkinlainen toimeentulo turvataisiin perheelle. Monet vanhemmat eivät osaa arvostaa koulutusta, koska he eivät ole itsekään käyneet koulua. Työskentely nähdään parempana tapana hankkia rahaa perheelle ja selviytyä paremmin. (Mts.)

Globalisaatio on saanut aikaan sen, että tuotanto hajautetaan alueille, jossa tuottaminen on kaikista halvinta. Monikansalliset yritykset teettävät työnsä mahdollisimman edullisesti. Lapsityövoiman käyttö onkin yksi syy siihen, että monikansalliset yritykset pystyvät kilpailemaan hinnoista kansainvälisillä markkinoilla. (Mts.) Lehdonmäki heittää pääkirjoituksessaan (2006) kysymyksen, miltä tuntuisi kulkea päällä takki, jossa olisi punainen lipuke ”valmistus vaarantanut lapsen terveyden” (Lehdonmäki 2006).

Työnantajat palkkaavat mieluummin lapsia, koska lapset ovat helpompaa työvoimaa kuin aikuiset. Lapsille voi maksaa vähemmän, joten yritys säästää kustannuksissa. Lapset eivät voi kuulua ammattiliittoihin, joten he eivät myöskään voi ajaa oikeuksiaan. Lapset sopeutuvat vaativiinkin työoloihin ja ovat luotettavampia työntekijöinä. Myös fyysiset ominaisuudet kuten pieni koko, näppäryys sekä erityisominaisuudet ovat paremmat kuin aikuisilla. Lapset eivät tiedä oikeuksiaan eivätkä osaa puolustaa itseään. (Mistä lapsityövoiman käyttö johtuu? n.d.)

Liian aikainen työn aloittaminen aiheuttaa lapselle monia vaikeuksia ja haittoja. Köyhyys on yksi syy lapsityövoimaan, mutta myös seuraus. Lapset eivät voi käydä koulussa, joten he eivät saa tietoja ja taitoja, joita tarvittaisiin tulevaisuudessa työmarkkinoilla. Myös fyysinen kunto huononee, kun lapset tekevät fyysisesti ja psyykkisesti raskasta työtä. Kehitys saattaa viivästyä ja terveydellisiä ongelmia ilmenee useammin. Monet lapset työskentelevät niin vaarallisissa oloissa, että heillä on suuri riski sairastua vakavasti tai jopa vammautua. Aikuisina entiset lapsityöläiset ovat huonokuntoisia ja kouluttamattomia, eivätkä voi vaikuttaa omaan asemaansa positiivisesti. (Lapsityövoiman seuraukset n.d.)

10. Lapsiprostituutio

Prostituutio on yhteiskunnallinen ilmiö, joka on kahden tai useamman henkilön keskinäinen, julkinen, kaupallinen ja markkinaluonteinen seksuaalisuhde. Tässä ilmiössä ostaja ostaa rahaa tai muuta ei-seksuaalista korvausta vastaan seksuaalisen pääsyn toisen osapuolen ruumiiseen. Prostituoitu myy siis omaa seksuaalisuuttaan, jonka tärkein motiivi on siitä saatava taloudellinen etu. (Häkkinen 1994, 91-92.)

Lapsiprostituutio on yksi lapsityövoiman sekä lapsen seksuaalisen hyväksikäytön muoto. Maailmalla arvellaan olevan jopa miljoona prostituoitua lasta. Lasten oikeuksien sopimuksessa artiklassa 34 (ks. liite 1) kielletään kaikenlainen lasten seksuaalinen hyväksikäyttö. (Launis 1996, 41.)

YK:n lasten oikeuksien sopimuksen artiklassa 35 valtiot lupautuvat myös ryhtymään toimenpiteisiin estääkseen lasten ryöstämisen, myynnin ja kauppaamisen missään tarkoituksessa ja muodossa. (YK:n yleissopimus lasten oikeuksista 1999.) Lapsikaupalla (vrt. prostituutio) tarkoitetaan lapsen vuokraamista tai myymistä toiselle henkilölle seksuaalista hyväksikäyttöä tai työntekoa varten. Lapsikaupaksi luetaan myös lasten myynti adoptoitavaksi tai avioliittoon, kerjäläiseksi, varkaaksi tai muunlaiseen rikolliseen toimintaan tai elinten luovutukseen. (Launis 1996, 41-42.)

Lapsiprostituution olemassaolon taustalla on monia eri syitä. Köyhyys, tiedon ja koulutuksen puute sekä kysyntä ja tarjonta ovat osaltaan syynä prostituutiolle, mutta myös perherakenteiden hajoaminen, lainsäädännön puutteellinen valvonta, tyttölasten heikkosama ja rasismi ovat vaikuttavina tekijöinä ilmiölle. Erityisesti katulapset ovat helppo kohde lapsiprostituutiota harjoittaville värvääjille. Joskus vanhemmat taas saattavat vahingossa lähettää lapsensa prostituoiduksi maalta kaupunkiin, kun he lähettävät lapsensa kaupunkiin töihin. Jotkut vanhemmat tekevät niin myös tarkoituksella. (Launis 1996, 42.)

Lapsiprostituutioon liittyy myös lapsipornografia. Käsite tarkoittaa sellaista lapsia kuvaavaa kuva-, filmi- tai tietokonetallennemateriaalia, jonka tarkoituksena on herättää katsojassa seksuaalisia tunteita tai aiheuttaa seksuaalista toimintaa. Tämä materiaali myös houkuttelee sukupuoliyhteyteen lapsen kanssa. Lapsipornografiaa on tällaisen

materiaalin valmistus, levittäminen ja käyttö. Valitettavasti tietotekniikan kehittyminen tarjoaa tällaisen materiaalin levittämiseen uuden ja laajemman kanavan. (Launis 1996, 43.)

Lapsien joutuminen prostituution kouriin on kansainvälinen ongelma. Näkyvin ongelma se on nimenomaan Aasian maissa, mutta myös Etelä-Amerikassa ja joissakin Afrikan maissa on havaittu paljon lasten prostituutiota. Nuoria tyttöjä lähetetään myös paljon entisistä Keski- ja Itä-Euroopan sosialistisista maista länteen seksikauppaa varten. Näiden maiden tukipalvelujen ja lastenkotien puutteellisuus ajavat erityisesti katu-lapset, orvot ja yksinhuoltajaperheiden lapset prostituution piiriin. (Mts.)

Seksiturismi on hyvin yleistä ja se suuntautuu lähinnä länsimaista kehitysmaihin. Seksiturismista puhutaan, kun ihminen menee vieraaseen maahan ostaakseen seksipalveluita. Osa lapsia hyväksikäyttävistä seksituristeista on pedofiilejä, mutta osa on tavallisia turisteja. Seksituristit eivät välttämättä käyttäisi lasta hyväksi kotimaassaan, mutta he eivät näe siinä mitään pahaa hyväksikäytön tapahtuessa ulkomailla. Monet olettavat auttavansa toiminnallaan köyhää lasta ja tämän perhettä. (Biaudet 2001; Launis 1996.) Keski-Amerikassa on havaittu olevan paljon seksiturismia. Costa Rican hallituksen juridisenyksikön tekemän tutkimuksen mukaan vuonna 1998 miljoonasta maassa vierailleesta turistista jopa 5000 oli seksituristeja. (Jeffrey n.d.)

Seksiturismi on myös Nicaraguassa kasvava alue, vaikka tietoa siitä on vielä hyvin vähän. Katulapsityötä tekevän järjestön Casa Alianzan mukaan noin 1200-1500 tyttöä ja nuorta naista työskentelee Managuan bordelleissa ja heistä noin puolet on alle 18-vuotiaita. Alaikäisiä prostituoituja tyttöjä työskentelee paljon myös Masayan valtatievarrella. Siellä voi olla töissä satoja tyttöjä yhden illan aikana. Nicaraguan perheasioiden ministeriön tutkimuksen mukaan, jossa oli mukana 300 katulasta, jopa 80 prosenttia heistä rahoitti prostituutiolla päihteiden käyttönsä. (Gutman 2004.)

Prostituutioon ajautuneiden lasten päivittäistä todellisuutta ovat erilaiset sukupuolitaudit, väkivalta, alistaminen sekä henkiset ja fyysiset vammat. Lasten kuntoutus on erittäin vaikeaa, koska monet lapsista alistuvat kohtaloonsa eivätkä pidä muunlaista elämää enää mahdollisena. Useat hyväntekeväisyysjärjestöt ylläpitävät erilaisia hoitoja vastaanottokoteja lapsille. Harvoilla niistä on kuitenkaan varaa järjestää kunnon

hoitoa traumatisoituneille lapsille, joten kodit tarjoavat yleensä vain katon lasten päälle. (Launis 1996, 44.)

11. Tutkimuksen toteutus

11.1 Aiheen valinta ja tutkimustehtävät

Jyväskylän ammattikorkeakoululla on ollut monen vuoden ajan tarjolla erilaisia mahdollisuuksia päästä opiskelijavaihtoon. Yksi yhteistyökumppani on ollut Kehitysyhteistyön palvelukeskus (KEPA) Managuassa, Nicaraguassa. Pääsimme ammattikorkeakoulun kautta tekemään yhden opintoihin liittyvistä harjoitteluista Matagalpan kaupunkiin Nicaraguaan. Harjoittelupaikkamme oli paikallisessa päiväkodissa. Tämän matkan innoittamana saimme kipinän myös opinnäytetyön aiheeksi.

Nicaragua oli tehnyt meihin niin lähtemättömän vaikutuksen, ettei mikään muu aihe tuntunut enää kiinnostavalta. Lopullisen sysäyksen ajatukselle saimme kansainvälisten asioiden koordinaattoriltamme Pia Piispaselta sekä koulutusalojohtajalta Aarno Lehmustolta. He näyttivät ”vihreää valoa” ajatuksellemme päästä tekemään tutkimusta paikan päälle Nicaraguaan. Aiheeksemme muodostui katulapsityö Nicaraguassa. Katulapset ovat erittäin näkyvä ongelma Nicaraguassa ja halusimme lähteä tutkimaan, millä tavoin erilaiset järjestöt pyrkivät auttamaan heitä. Päätimme tehdä tutkimuksen tutkimalla katulapsityötä tekeviä järjestöjä ja niiden toimintatapoja sekä työntekijöiden ajatuksia katulapsityöstä.

Tutkimustehtäviksi valitsimme seuraavat:

1. Ketkä ovat katulapsia ja mitä he tekevät?
2. Ketkä/mitkä tekevät katulapsityötä ja mitkä ovat heidän/niiden tehtävät?
3. Mitkä ovat katulapsityön tavoitteet?
4. Mikä on katulapsityön tulevaisuus?

11.2 Laadullinen tutkimus

Yleisesti tutkimukset jaotellaan joko kvalitatiiviseen eli laadulliseen ja kvantitatiiviseen eli määrälliseen tutkimukseen. Nämä tutkimuksen lajit eroavat toisistaan käytettävien tutkimusaineistojen ja analyysimenetelmien suhteen. Kvantitatiivinen tutkimus suosii koeasetelmia sekä numeerisia aineistoja, joissa analyysimenetelmät ovat tilastollisia. Kvalitatiivinen tutkimus sen sijaan keskittyy lähinnä osallistuvaan tai ulkopuolisen tekemään havainnointiin. Analysointi voi tapahtua hyödyntämällä tekstintulkinnallisia, diskurssianalyttisiä, fenomenologisia tai etnografisia tutkimusotteita. Hirsjärven, Remeksen ja Sajavaaran (2005) mukaan kvantitatiivinen ja kvalitatiivinen tutkimus voivat täydentää toisiaan monella tavalla.

Seuraavassa on kvantitatiivisen ja kvalitatiivisen tutkimuksen erot taulukossa esitettynä:

Näkökulma tutkimukseen	Kvantitatiivinen	Kvalitatiivinen
Tutkijan ja tutkittavan suhde	etäinen	läheinen
Tutkimusstrategia	strukturoitu	strukturoimaton
Aineisto	kova, luotettava	rikas, syvä

(Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2003, 124.)

Valitsimme tutkimusmetodiksemme laadullisen tutkimuksen, koska halusimme päästä lähelle tutkittavaa kohdetta ja tavoittaa tutkittavien näkemyksen katulapsityöstä. Halusimme myös tutustua aiheeseen syvemmin ja ymmärtää tutkittavana olevaa ilmiötä paremmin. Tyypillisimpiä laadullisen tutkimuksen toteuttamismenetelmiä on Kiviniemen (2001) mukaan haastattelu ja havainnointi sekä myös arkipäivän elämässä syntynyt materiaali voi olla analysoinnin kohteena. (Kiviniemi 2001, 68.)

Laadullisessa tutkimuksessa analysointi perustuu kerättyyn aineistoon. Tuloksia analysoitaessa tulokset jaotellaan teemojen mukaan, jotka ovat tutkimuksen kannalta relevantteja. (Mts.)

11.3. Tutkimusmenetelmä

Mietimme kauan, kuinka tutkimus olisi parasta tehdä. Nicaraguassa puhutaan vain espanjaa ja tekijöistä kumpikaan ei osaa sitä niin sujuvasti, että haastattelu olisi mahdollinen. Avoin kyselylomake tuntui aluksi myös hankalalta, koska kaikki kyselyyn osallistujat eivät välttämättä osaa kirjoittaa tai lukea. Monivalintakysymykset olisi ollut tässä mielessä hyvä vaihtoehto, mutta ne eivät olisi antaneet vastaajalle vapautta ilmaista itseään omin sanoin. Hirsjärven ym. (2005) mukaan monivalintakysymyslomakkeessa tulisi myös olla laajempi otos tutkittavasta kohteesta. Arvioimme tulevan otoksen olevan liian suppea kyseiseen aineistonkeruumenetelmään.

Päädyimme avoimeen kyselyyn, sillä tiesimme saavamme apua paikan päällä, jos kommunikaatiossa vastaajan kanssa tulisi ongelmia. Hirsjärvi ym. (2005) toteaa teoksessaan, että avoin kysely antaa vastaajalle mahdollisuuden vapaaseen ilmaisuun eikä näin tehty kysely ehdota vastauksia valmiiksi. Avoimessa kysymyslomakkeessa kysytään kysymys, jonka jälkeen vastaajalle jätetään runsaasti tyhjää tilaa vastaukselle (Hirsjärvi ym 2005). Teimme lomakkeen, jossa oli 20 avointa kysymystä. Niissä kysytään perusasioita katulapsityötä tekevistä järjestöistä sekä työntekijöiden työstä ja siitä, millaisia tulevaisuuden näkymiä heillä on katulapsityön kehittämistä. Lomakkeessa kysytään myös heidän määritelmäänsä siitä, kuka oikeastaan on katulapsi. Kävimme kyselylomakkeen läpi ohjaajiemme kanssa vielä ennen kuin annoimme kyselylomakkeen käännettäväksi, jotta lomakkeen kieli olisi virheetöntä. (ks. liite 2 ja 3)

Aiheen valittuamme ja kysymyksiä tehdessämme rajasimme tutkimuksen ja muutamman aihepiirin ympärille, joista halusimme saada tietoa. Jako aihepiireiksi auttoi pysymään oikeiden teemojen ympärillä, ja esti meitä harhautumasta varsinaisesta aiheesta. Näin tarkensimme myös ajatusta siitä, mikä varsinainen tutkimusongelmamme on. Myös Hirsjärven ym. (2005) mukaan pohdinta rajauksesta on järkevää aloittaa jo ennen aineiston keräämistä (Hirsjärvi ym. 2005, 75). Koekyselyä emme tehneet. Emme kokeneet sitä relevantiksi. Olimme menossa Nicaraguahan, jossa koekyselyn teko olisi ollut mielekkäämpää, mutta Suomesta käsin vaikeaa.

Päätimme ottaa tutkimuskohteeksi Nicaraguan läntisen osan, koska kulttuuri on erilaista Karibian rannikolla. Aineistonkeruumatkamme ovat myös sijoittuneet läntiseen

osaan, eikä tietoutta Nicaraguan Karibian puolen asioista ole riittävästi. Kulkuyhteydet Karibian puolelle ovat myös vaikeat ja opiskelijan budjetille liian suuret. Kysymyksiä laadittaessa tulee olla tarkkana kysymysten asettelussa. On tärkeää, että tutkija ja vastaaja ajattelevat kysymyksestä samalla tavalla. Näin päädytään luotettavampiin tuloksiin, eikä vääristymiä kysymyksen tulkinnassa synny. Kysymysten tulee olla selkeitä ja tutkijan tulee pohtia kysymysten lukumäärää ja lomakkeen pituutta. Usein vastaajat jättävät vastaamatta loppuosan kysymyksiin, jos lomake on liian pitkä. Kysymykset laaditaan tutkimuksen tavoitteiden ja tutkimusongelmien perusteella. (Valli 2001, 100.)

Keräsimme aineistoa käyttämällä kontrolloitua kyselyä, joka tarkoittaa Hirsjärven ym. (2005) mukaan sitä, että tutkija menee henkilökohtaisesti kohdejoukon luo ja jakaa lomakkeet. Samalla tutkija pystyy kertomaan tarkemmin tutkimuksen tarkoituksesta ja vastaamaan tutkimusta koskeviin kysymyksiin. Tässä tyypissä vastaajat täyttävät ja palauttavat lomakkeet joko postitse tai johonkin sovittuun paikkaan. (Hirsjärvi ym 2005, 185-186.) Halusimme kuitenkin kerätä vastauslomakkeet saman tien itse, koska halusimme varmistaa, että saamme ne takaisin. Kokemuksiemme mukaan nicaragualaiseen kulttuuriin kuuluvan ”huomiseen siirtämisen” vuoksi emme olleet varmoja, että lomakkeet päätyisivät lopulta meille.

11.4 Aineiston keruu

Keräsimme aineiston Nicaraguassa loka-marraskuussa 2006. Sovimme KEPA:lla työskentelevän Carla Bushin ja Nicaraguassa asuvan tuttavamme Päivikki Tiitolan kanssa tapaamiset kohteisiin, joihin menimme joko yksin, Tiitolan tai KEPA:n harjoittelijan Jessica Allenin kanssa. He avustivat meitä tarpeen tullen muun muassa tulkkauksessa ja muissa ongelmatilanteissa. Järjestöissä kerroimme keitä olemme ja mitä tutkimusta teimme. Monet järjestöt kertoivat aluksi toiminnastaan, jonka jälkeen annoimme kyselylomakkeen heille täytettäväksi. Työntekijät kysyivät tarkennuksia liittyen lomakkeeseen. Tulkkien avustuksella saimme vastattua esitettyihin kysymyksiin.

Kyselyyn vastaamiseen työntekijöiltä meni puolesta tunnista pariin tuntiin. Joitakin vastauslomakkeita jouduimme itse metsästäämään ympäri kaupunkia, jotkut vastaukset

tulivat vasta parin kuukauden päästä Suomeen. Tämä sen vuoksi, koska emme jääneet odottamaan vastauksia heidän kiireidensä takia. Suurimman osan lomakkeista saimme kuitenkin saman tien mukaamme.

Osa vastaajista ei halunnut kirjoittaa vastauksia lomakkeeseen, vaan kertoi mieluummin vapaasti järjestön toiminnasta ja vastasi näin kysymyksiin. Yksi vastaajista ei osannut lukea eikä kirjoittaa. Kirjoitimme vastaukset erilliselle paperille samalla kun työntekijä kertoi järjestöstä. Raamitimme työntekijän kertomusta kysyen välillä lomakkeen mukaisia kysymyksiä, saadaksemme vastaukset tutkimusongelmaamme.

Suhtautuminen meihin tutkijoina oli asiallista. Saimme myös kehuja siitä, että teemme tärkeää tutkimusta. Muutamat vastanneista oli hyvin positiivisesti yllättyneitä siitä, että tulimme Suomesta, joka myös tukee kyseessä olevien järjestöjen toimintaa. Ilmapiiri oli koko tutkimuksen ajan nicaragualaiseen tapaan hyvin rento ja miellyttävä, mutta myös toimiva.

Osa vastaajista koki, että heidän järjestönsä työ ei ollut varsinaista katulapsityötä vaan työtä lasten kanssa, jotka työskentelevät kaduilla. Tämän vuoksi suhtautuminen kysymyksiimme ja käsitteeseen katulapsesta oli hieman varauksellinen, vaikka yritimme selittää omaa näkemystämme katulapsi -käsitteestä. Yksi järjestöistä (Soy Nica) ei varsinaisesti tehnyt katulapsityötä, vaan ennemminkin ennaltaehkäisevää perhetyötä. Soy Nica on erikoistunut pienten lasten ravinnon turvaamiseen köyhillä asuinalueilla. Tulkkimme kirjoitti ylös pääkohtia työntekijän puheesta, mutta suoranaisia vastauksia emme saaneet. Päätelemällä ja tulkitsemalla muistiinpanoja Soy Nican aineistosta saa myös joitain tuloksia.

Pääsimme myös konkreettisesti tutustumaan muutaman järjestöjen toimintaan perusteellisemmin. Soy Nican kautta pääsimme köyhälle asuinalueelle kuuntelemaan rakkaana oleville äideille pidettävää luentoa äidin maidon tärkeydestä. Pääsimme Dos generaciones -järjestön työntekijän kanssa Managuan kaatopaikalle, jossa työskentelee paljon katulapsia. Tutustuimme myös järjestön ylläpitämään tukikeskukseen, jossa kaatopaikalla työskentelevät lapset voivat käydä ja oppia uusia asioita ja taitoja. Edellä mainitulla järjestöllä on myös samalla alueella työpaja, jossa nuoret voivat opiskella eri ammatteja kuten valmistua kampaajiksi, puusepiksi sekä sähköasentajiksi. Granadassa tutustuimme suomalaisnaisen perustaman Pronat -järjestön kurssin päätösjuh-

laan. Saimme jopa olla erityisvieraana yleisön edessä koko juhlan ajan. Pronat on köyhistä perheistä tulevien nuorten naisten kurssikeskus, jossa opetetaan muun muassa ompelamista, tietotekniikkaa sekä englantia. Juhla oli miellyttävä ja varmasti hyvin tärkeä kaikille perheille.

Näiden paikkojen lisäksi näimme organisaatioiden lapsia, jotka olivat koulussa tai leikkivät järjestön tiloissa. Juttelimme joidenkin lasten kanssa. Eräs tyttö kertoi, että hänen äitinsä lyö häntä kotona ja siksi hän on päivisin mieluummin keskuksessa kuin kotona. Keskuksessa lapsi voi käydä koulua, eikä hänen tarvitse tehdä työtä kadulla.

11.5 Tutkimuksen kohdejoukko

Aloimme miettiä tutkimuksen kohdejoukkoa jo monta kuukautta ennen aineistonkeruumatkaa Nicaraguahan. Kartoitimme sähköpostitse mahdollisia tulevia tutkimuskohteita Kehitysyhteistyön palvelukeskuksen Carla Bushin avustuksella. Hän toimi Jyväskylän ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysalan opiskelijoiden opiskelijavaihdon tukihenkilönä Nicaraguassa. Saimme varmistuksen hänen kauttaan, että löytäisimme varmasti tutkimukseen soveltuvia järjestöjä ja mainitsi meille niistä muutamia. Hän lupasi myös etsiä järjestöjä lisää. Kriteerinä oli, että kyseiset järjestöt tekevät katulapsityötä. Järjestöt valittiin sattumanvaraisesti sen mukaan, mihin saatiin yhteys, ja minkä työntekijöillä oli aikaa sekä halua osallistua tutkimukseemme.

Nicaraguahan päästyämme huomasimme, että sähköposteissa mainituilla järjestöillä ei ollut tietoa meistä tai tutkimuksestamme eikä tapaamisia ollut vielä sovittu. Aloimme itse kartoittaa järjestöjä Bushin avustuksella. Saimme myös apua Nicaraguassa asuvailta Päivikki Tiitolalta, joka oli meille jo ennestään tuttu edellisvuoden matkalta. Bushin avustuksella saimme järjestöjä Managuasta, jossa sijaitsee myös KEPA:n toimisto. Tiitolan kautta paikkoja varmistui Matagalpasta sekä Granadasta. Annoimme kyselyn kaikille järjestössä paikalla olleille työntekijöille, joilla oli halukkuutta osallistua tutkimukseen. Kyselyyn vastasi yhteensä 17 työntekijää yhdeksästä eri järjestöstä.

Tutkimuksen kohteena olleet järjestöt:

1. Apimunic Pronat	Granada
2. Centro carita feliz	Granada
3. Dos generaciones	Managua
4. INPRUH	Managua
5. Soy Nica	Managua
6. Asosiacion de Amistad,	Matagalpa
7. Escuela especial la amistad,	Matagalpa
8. Mi familia,	Matagalpa
9. Movimiento Comunal las Hormiquitas	Matagalpa

Tutkimukseen osallistuneet työntekijät olivat iältään 16-51 -vuotiaita ja heidän koulutuksensa vaihteli peruskoulutuksesta asianajajan tutkintoon. Vain muutamalla vastanneella oli sosiaali- tai kasvatustieteiden koulutusta. Suurin osa työntekijöistä oli naisia. Mukana tutkimuksessa oli vain yksi mies.

11.6 Aineiston analyysi

Kerätyn aineiston analyysi ja johtopäätösten teko on tutkimuksen tärkein vaihe. Analyysivaiheessa tutkijalle selviää, millaisia vastauksia tutkija on saanut ja vastaavatko ne tutkimustehtävää. Tässä vaiheessa tutkija voi myös huomata, miten ongelmat olisi oikeastaan pitänyt asettaa. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2005, 209.) Käytimme aineiston analysoinnissa sisällön analysointi -menetelmää.

Perusanalyysimenetelmä laadulliseen tutkimukseen on sisällönanalyysi. Se soveltuu monenlaisiin tutkimuksiin. Kaikki laadullisen tutkimuksen tutkimusmenetelmät perustuvat jollakin tavalla sisällönanalyysiin. Sillä tarkoitetaan kirjoitettujen, kuultujen tai nähtyjen sisältöjen analysoimista. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 93)

Ensimmäisessä sisällön analysointi vaiheessa tarkistetaan tiedot. Yleensä tarkistetaan kaksi asiaa, sisältyykö tuloksiin virheellisyyksiä ja puuttuuko niistä tietoja. (Mts. 209-210.) Tarkistimme lomakkeet heti ne saatuaamme, ja pyysimme selvennystä, jos jossa-

kin kohdassa oli puutteita. Pyysimme myös tulkkejamme kysymään joitain täydentäviä kysymyksiä, jotta saisimme kattavammat tiedot vastaajilta. Kyselylomakkeet on tarkastettava myös siltä varalta, täytyykö esimerkiksi jokin lomake hylätä (Mts. 209-210). Yhdessä tutkimukseen osallistuneessa järjestössä ei tehdä varsinaista katulapsityötä, vaan ennaltaehkäisevää terveydenhuoltoa. Meinasimme aluksi hylätä lomakkeen, mutta tarkasteltuamme sitä lisää, huomasimme siinä tärkeitä ja hyödyllisiä tietoja yleisesti Nicaraguasta ja nuorten kanssa työskentelystä.

Toisena vaiheena on tietojen täydentäminen, joskus tutkijoiden täytyy jopa ottaa yhteyttä vastaajiin selventääkseen tuloksia sekä saadakseen lomakkeet takaisin. (Mts. 209-210). Me otimme yhteyttä erääseen järjestöön, koska emme saaneet sieltä vastauksia suoraan mukaamme. Kävimme hakemassa vastauksia paikan päältä, mutta he eivät olleet vielä täydentäneet lomakkeita. Saimme ne lopulta postitse Suomeen.

Suomeen palattuamme käännsimme vastaukset tulkin avustuksella suomeksi. Tämän jälkeen numeroimme eli koodasimme kyselylomakkeet. Numeroimme ne niin, että jokaisella järjestöllä oli oma numeronsa, 1-9. Näin pystyimme välttämään lomakkeiden sekoittumisen toisiinsa. Se myös selkeytti tulosten analysointia. Koodaaminen voi tapahtua tutkijan haluamalla tavalla. Ne toimivat tutkijan muistiinpanoina ja niillä jäsennetään tärkeitä tuloksia. Koodauksen avulla tutkija pystyy etsimään ja tarkistamaan tekstiä. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 95.) Koodausten avulla pystyimme ottamaan vastauksista suoria lainauksia tuloksiin. Sen avulla lisäsimme myös luotettavuutta tutkimukseemme.

Kolmas vaihe on aineiston järjestäminen tallennusta ja analyysejä varten. (Mts. 209-210). Jaottelimme tulokset kunkin neljän tutkimustehtävän mukaan, jotka ilmenevät myös kyselylomakkeista. Vastausten jaottelu oli helppoa, koska kyselylomakkeiden pääotsikot olivat samat kuin tutkimustehtävät. Kun vastaukset oli jaoteltu, kirjoitimme tulokset niiden mukaisesti. Koska kaikkien järjestöjen jokaisen kysymyksen vastaukset olivat allekkain, tuloksia oli helppo kirjoittaa sekä yhdistellä ja tulkita. Kytkimme myös teoriatietoa tuloksiin. Joidenkin kysymysten vastaukset olivat hieman kuvainnollisia, joten teimme tuloksista jonkin verran myös päätelmiä. Saimme vastaukset tutkimustehtäviimme.

11.7 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Tutkimuksessa pyritään aina luotettaviin ja toistettaviin tuloksiin. Kulttuuria ja ihmisiä koskevat tutkimukset ja niiden kuvaukset ovat ainutlaatuisia eikä niiden luotettavuutta voida mitata perinteisillä mittareilla. Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta mittaa hyvin se, kuinka tarkasti tutkijat ovat selostaneet tutkimuksen toteutuksen. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2005, 216-218.)

Avoin kyselylomake ei ehdota valmiiksi vastauksia, vaan kaikki vastaukset ovat vastaajien omia tietoja sekä mielipiteitä asioista. Kysymyslomakkeessa voi kuitenkin esiintyä ongelma siinä, että vastaaja käsittää kysymyksen eri tavalla kuin tutkijat ovat sen alun perin ajatelleet (Mts). Tämän vuoksi olimme itse aina paikalla kun vastaajat vastasivat kysymyksiin. Tarpeen tullen saatoimme selventää kysymystemme tarkoitusta. Kyselylomakkeen kysymysten kääntäjä oli ollut Boliviassa vapaaehtoistyöntekijänä noin vuoden verran. Kieli on kuitenkin hieman erilaista Nicaraguassa, joten jouduimme hieman korjailemaan kyselylomaketta paikan päällä saatuaamme palautetta ensimmäisiltä vastaajilta.

Jos tekisimme uudelleen samanlaisen tutkimuksen samalle tutkimusalueelle tai kohdejoukolle, saisimme luultavasti samanlaisia tuloksia. Mietimme kuitenkin tutkimuksen toteutuksen ajankohtaa. Nicaraguassa oli juuri presidentin vaalikampanja kuumimmillaan ja ihmiset hieman ”varpaillaan” sekä kuulostelivat tilannetta. Vanha sandinisti-johtaja (kommunismien suuntaus) Ortega oli ennakkosuosikki. Osa vastanneista halusi tarkasti tietää, minne heidän vastauksensa päättyy ja mitä tutkimusta teemme. Ymmärsimme myös, että osa vastaajista saattoi hieman kaunistella vastauksia. Suomi on yksi rahoittajamaista, eivätkä vastaajat halunneet antaa huonoa kuvaa heidän tekemästä työstä. Yksi vastaajista halusi myös kopion vastauksistaan. Arvelimme presidentin vaalien vaikuttaneen jollain tavalla myös vastauksiin.

Tulosten käänöksissä saattoi syntyä tulkintavirheitä. Kääntäjämme on kuubalainen ja on asunut noin viisi vuotta Suomessa. Hän tekee tällä hetkellä kaksoistutkintoa ammattiopistossa. Kääntäjämme suomenkielen taito on sujuvaa. Joitakin kohtia jouduimme tarkentamaan ja pohtimaan yhdessä vastaajan tarkoittamaa asiaa. Kääntäminen tapahtui nopeasti siten, että kirjoitimme kääntäjän tulkkaamat tekstit saman tien tietokoneelle. Tässä on saattanut tapahtua pieniä virheitä

Olemme pyrkineet luotettavuuden lisäämiseksi käyttämään suoria lainauksia analysoidessamme tuloksia sekä koodaamaan ne, jotta lukijat havaitsevat vastausten olevan eri vastaajilta. Hirsjärven, Remeksen ja Sajavaaran (2005) mukaan suorat lainaukset rikastuttavat tekstiä (Mts.) Tutkimuksen tulokset voi mielestämme yleistää koskemaan Nicaraguan länsiosaa, koska ne on kerätty kolmesta suuresta kaupungista kyseessä olevalta alueelta. Tulokset on saatu useasta eri järjestöstä ja niitä on runsaasti. Osasimme tulkita vastauksia omien kokemustemme pohjalta. Yhteensä olemme olleet Keski-Amerikassa puoli vuotta, joten kulttuuri on tullut tutuksi.

Lähdekirjallisuuden olemme pyrkineet valikoimaan sillä perusteella, että se on mahdollisimman ajankohtaista ja tuoretta. Uutta kirjallisuutta liittyen Nicaraguaan ei ole saatavilla, joten jouduimme turvautumaan Internet -lähteisiin. Käyttämämme Internet -lähteet olemme valikoineet hyvin tarkasti pohtien niiden luotettavuutta paljon. Tekijän ja vuosiluvun olemme halunneet aina etsiä tarkasti ja sen jälkeen olemme vielä arvioineet lähteen luotettavuutta.

Jo aiheen valinta on yksi eettinen ratkaisu tutkimusta aloitellessa. Tutkimusongelmaa pohtiessa tutkijat miettivät miksi ja kenen ehdoilla tutkimusaihe valitaan. Yleisesti aluksi pohditaan aiheen yhteiskunnallista merkitystä, ja sitä halutaanko tehdä helposti toteutettava vai erityisen merkityksellinen tutkimus. (Hirsjärvi ym. 2005, 26.) Aihetta miettiessämme emme olleet helpoimman väylän kulkijoita. Jyväskylän ammattikorkeakoulu hyötyy tutkimuksestamme, koska vuosittain monet opiskelijat osallistuvat Nicaraguan opiskelijavaihtoon. Olemme kiinnostuneita kehitysyhteistyöstä sekä Nicaraguasta yleensä.

Tutkimukseen osallistuvien henkilöiden kohtelu on erityisen tärkeä ja vaativa tehtävä. On kiinnitettävä huomiota tutkintatapoihin ja koejärjestelyihin. (Mts.) Henkilöiden suostumus hankittiin suullisesti. Emme tulleet ajatelleeksi Nicaraguan yllättävän sekavaa poliittista tilannetta aloittaessamme tutkimusta. Vastaamisesta kysymyksiimme, olisi saattanut olla haittaa henkilölle. Kysymyksissämme oli aiheita muun muassa valtion rahapolitiikkaan liittyen. Vastaamisessa oli pieni riski joutua ongelmiin vastauksien vuoksi. Ajankohta tutkimukselle oli huono, mutta valinnanvaraa ei ollut tutkijoiden aikataulun vuoksi.

Painotimme tutkimukseen osallistuneille työntekijöille, että osallistuminen on vapaaehtoista. Kerroimme myös miksi ja minne olemme tekemässä tutkimusta ja mihin heidän vastaukset päätyvät. Tutkijoiden kriittinen suhtautuminen omaan tutkimukseensa on luotettavuuden merkki. (Hirsjärvi ym. 2005, 26). Huomasimme tehneemme pienen virheen ajatellen eettisyyttä kysymyslomakkeita laadittaessa. Lopullisissa kysymyslomakkeissa kysyimme työntekijän nimen, iän sekä ammatin. Emme kuitenkaan ole maininneet niitä tutkimuksessa. On eettisesti oikein, että vastaajien henkilöllisyys pysyy salattuna. Vastauslomakkeet ovat tutkijoiden hallussa, eivätkä pääse julkiseen leviykseen. Olemme pyrkineet tekstiä kirjoittaessamme viittaamaan toisten tekstiin oikein, jottei plagiointia syntyisi. Hirsjärven ym. (2005, 26) mukaan plagiointi ilmenee usein puutteellisina lainauksina ja epämääräisinä virkkeinä. Lainaukset ovat koottu, ettei lukija saa selville kuka on vastaaja.

12. Tutkimuksen tulokset

Tulokset esitämme tutkimusongelman mukaisessa järjestyksessä eli jaotellen ne neljään pääkohtaan: katulapset, järjestöjen tekemä katulapsityö, katulapsityön tavoitteet sekä tulevaisuuden näkymät. Saimme hyvin erilaisia vastauksia. Osa vastaajista oli vastannut kysymyksiin huolellisesti ja paneutuen joka kysymykseen, osa taas vähän rennommalla otteella kulttuurin mukaisesti. Saimme kaikkiaan yhdeksän järjestön vastaukset, joistakin järjestöistä saimme useamman työntekijän vastauksen, kun taas joissain paikoissa vain johtaja vastasi kyselyymme. Vastaajista yksi halusi saada tarkasti tietää, mihin kysely päättyy. Hän halusi myös saada vastauksistaan kopion. Päätelimme tämän johtuvan maan tulevasta presidentinvaaleista. Pohdimme myös, vaikuttivatko silloin ajankohtaiset vaalit vastauksiin.

Etenkin kahteen ensimmäiseen osa-alueeseen katulapsen määritelmästä sekä järjestöjen tekemästä työstä saimme runsaasti ja monipuolisesti aineistoa. Kaksi viimeistä osa-alueita oli selvästi vaikeampia kysymyksiä. Niihin vastauksien saaminen oli hieman hankalampaa. Vastaajien oli esimerkiksi vaikea määritellä tulevaisuuden tuomia haasteita. Rahoituskysymyksiin vastattiin myös hyvin lyhyesti.

Esitämme tuloksissa suoria lainauksia, jotka selventävät ja syventävät asiaan perehtymistä. Lainaukset ovat alkuperäisesti olleet espanjankielisiä, jotka tulkkimme on kääntänyt suomeksi. Lainauksien alussa olevat kolme pistettä tarkoittavat sitä, että lainaus on otettu keskeltä pitempää virkettä. Erottelimme lainaukset tekstissä kursivointia apuna käyttäen ja merkitsemällä vastaajan V 1 – V 17.

12.1 Katulapset

Vastauksista ilmeni, että Nicaraguassa katulapsina pidetään lapsia, jotka oleskelevat kaduilla, bussiasemilla tai toreilla ja tekevät ”lasten töitä”. Suurimmiksi syiksi lasten kadulla oleskeluun ja työntekoon nousi yleisesti köyhyys. Perheet ovat köyhiä ja lapset on pakotettu tekemään töitä, jotta perhe saisi lisää rahaa elättääkseen suuren perheen. Mattila (1998) toteaa, että vanhemmat lähettävät lapsensa töihin. Yksinhuoltaja-äideillä ei ole töitä ja lapsia on paljon, osan lapsista on pakko mennä kaduille kerjäämään tai hankkimaan elantoa perheelle. Joissakin perheissä lapsia pahoinpidellään, jonka vuoksi lapsi pakenee kurjia oloja kaduille paremman elämän toivossa. Myös lasten hylkääminen on yksi yleisimmistä syistä lasten kaduilla oleiluun. Heillä ei ole muuta paikkaa minne mennä eikä ole rahaa ja sen kautta mahdollisuutta käydä koulua. Myös Oseguera Santeli (2000) kertoo tutkimuksessaan Hondurasin katulapsista, että suurimmat syyt lasten kaduilla oleiluun ovat muun muassa epävakaat perheolot, väkivalta sekä seksuaalinen hyväksikäyttö. Vastaukset katulapsi- käsitteestä myötäilivät Tikan (2005) sekä Unicefin (2005) määrittelyjä katulapsista.

”Lasten töillä” tarkoitetaan tässä erilaisia pieniä töitä, jotka yleisesti Nicaraguassa luokitellaan lasten töiksi, koska juuri lapset tekevät kyseessä olevia tehtäviä. Näiksi töiksi luokitellaan muun muassa kenkien kiillotus, autojen vartiointi, pienten elintarvikkeiden kuten mehun, veden, ja ruoan myyminen, pienten tavaroiden esimerkiksi sanomalehtien, lottokuponkien myyminen on myös yleistä. Joskus lapset joutuvat turvautumaan kerjäämiseen. Lapset keräilevät jätteitä ja ruoantähteitä ja joko vievät ne perheelleen tai myyvät ne. Kaikilla lapsilla ei ole kotia, ruokaa, vaatteita eikä rakkautta.

”Lapsilla ei ole rakkautta ja hellyyttä.”

V 17

”Lapset elävät kaduilla, syövät, nukkuvat ja kasvavat siellä.”

V 11

Niin kuin jo edellä mainitsimme, köyhyys nähtiin suurimpana syynä katulapsi ongelmaan Nicaraguassa. Myös poliittisten toimenpiteiden sanottiin olevan liian heikkoja pienentämään köyhyyttä. Valtio ei tarjoa lapsille koulutusta tai sosiaalista turvaa. Köyhyyden kerrottiin olevan syy myös valtion huonoon katulasten huomioimiseen sekä koulutuksen ja sosiaaliturvan puutteellisuuteen. Tuloksista voi myös tulkita, että korruptio ja epätasa-arvo näkyvät politiikassa. Eräästä järjestöstä kerrottiin, että valtion tulot jaetaan eliitin kesken, eikä köyhiä näin ollen huomioida.

Vanhemmat ovat pakotettuja lähettämään lapsensa töihin kadulle, koska heillä itsellään ei ole töitä tai vaikka olisikin, lisätulot ovat aina tarpeen. Lapset myös saavat helpommin töitä, koska heille ei tarvitse maksaa niin paljon kuin aikuisille. Lapset ovat myös aktiivisempia työntekijöinä kuin aikuiset ja esimerkiksi myyvät paremmin. Vaikka Nicaraguassa on säädetty laki lasten suojelemiseksi ja Nicaragua on ratifioinut lasten oikeuksien sopimuksen, kukaan ei valvo lakien toteutumista. Lasten oikeuksia ei puolusteta.

Katulapsilla on monenlaisia ongelmia. Monessa vastauslomakkeessa mainittiin lasten suurimmaksi ongelmaksi köyhyys, joka on syy moniin muihin ongelmiin. Myös prostituution, väkivallan ja rikosten sekä huumeiden käytön kerrotaan olevan katulasten arkipäivää. Liiman haistelu on yleisin tapa päästä eroon ahdistavasta ympäristöstä (Hurri 1998; Tikka 2005). Usein aikuiset houkuttelevat lapset myymään huumeita, tai myymään omaa kehoaan saadakseen rahaa elämiseen. Lapset ovat turvattomia. Koska valtio ei ole riittävästi kiinnittänyt huomiota katulapsiongelmaan, lapsilta puuttuu perusoikeudet. Katulapset eivät käy koulua eikä heillä ole mahdollisuutta terveydenhuoltoon. Luku ja kirjoitustaito on katulasten parissa erittäin huono.

Kysyimme myös lasten vanhemmista. Onko katulapsilla vanhempia ja missä he ovat? Yleisesti ottaen osalla lapsista on vanhemmat ja jonkinlainen koti. Usein isät ovat jättäneet perheen ja lähteneet joko toiseen kaupunkiin tai maahan töihin. Myös alkoholo-

lismin tai huumeiden käytön kerrotaan olevan vanhempien ongelma, monet vanhemmat ovat vastuuttomia, eivätkä huolehdi lapsistaan. Joidenkin lasten vanhemmat ovat saattaneet kuolla. Myös äitien kerrotaan jättävän lapsiaan ja lähtevän töihin muualle. Äidit joutuvat työskentelemään pitkiä päiviä, jotta perheen elanto turvattaisiin. Äidit työskentelevät muun muassa kotiapulaisina tai jopa prostituoituina.

”Jotkut ovat kotona huolehtimassa pienistä lapsistaan, toiset tekevät töitä missä sattuu.”

V 16

”Jotkut ovat juomassa alkoholia, toiset kerjäämässä kaduilla.”

V 10

”Työttömiä ja lukutaidottomia, ei ole kapasiteettia, eivät pysty tekemään työtä.”

V 15

Lasten päivä alkaa useasti aamulla neljän tai viiden aikoihin. Lapset tekevät kahden- toistakin tunnin työpäiviä ja palaavat mahdolliseen kotiinsa illalla väsyneinä ja nälkäisinä. Melkein kaikissa vastauslomakkeissa oli kerrottu lasten työskentelevän. Lasten kerrottiin myös kulkevan vailla päämäärää missä haluavat. Lapset kerjäävät saadakseen ruokaa tai rahaa, varastaminen on myös yleistä. Jälleen kerran liiman haistelu mainittiin. Lapset viettävät päivät ilman rakkautta. Joillakin lapsilla on mahdollisuus osallistua katulapsityötä tekevien järjestöjen projekteihin. Lasten kerrotaan olevan nälkäisiä, peloissaan, väsyneitä, turvattomia sekä surullisia.

”Myyvät bensaa. Jotkut ottavat jätteitä roskiksista, jotkut haistelevat liimaa, tytöt myyvät vartalooaan, jotkut kerjäävät ruokaa ja rahaa ja näin alkaa lasten elämä joka päätty rikollisuuteen.”

V 8

”Lapset tekevät töitä, eivät syö hyvin, eivät leppää, elävät päivä kerrallaan, ilman toivoa ja unelmia. Heillä ei ole pyrkimyksiä.”

V 16

12.2 Järjestöjen tekemä katulapsityö

Järjestöjen tekemää katulapsityötä käsittelevissä kysymyksissä halusimme kartoittaa tietoa siitä, miten järjestöissä tehtävä työ on järjestetty ja kuka sitä tekee. Tiedustelimme työntekijöiden omaa työnkuvaa. Muutamissa vastauksissa puhuttiin vain yleisellä tasolla köyhien naisten, lasten ja opiskelijoiden auttamisesta. Joistakin vastauksista ilmeni, että työtä tehdään näiden lisäksi myös lasten vanhempien ja perheiden kanssa. Jotkut työntekijät vierailevat kouluissa ja auttavat toteuttamaan perheneuvoiloita. Yksi työntekijä kertoi tekevänsä töitä muun muassa poliisien, opettajien ja johtajien kanssa, jotta he alkaisivat tehdä töitä lasten hyväksi.

Perehdyttäessä tarkemmin työtehtäviin vastauksista pystyy tulkitsemaan sen, kuinka tärkeä osa heidän työtään on olla kiinnostunut lasten elämästä. Työntekijöistä suurin osa kertoo työnkuvaansa kuuluvan lasten kanssa käytävät keskustelut heidän elämäntilanteestaan ja tulevaisuuden suunnitelmistaan. Lapsille annetaan paljon myös psykologista tukea.

Työntekijät pyrkivät innostamaan lapsia käymään koulua ja auttavat heitä muun muassa läksyissä. Yhdessä vastauksessa tulee ilmi myös se, että lapsia täytyy opettaa huolehtimaan itsestään esimerkiksi seksuaalista pahoinpitelyä vastaan. Heille kerrotaan myös lasten oikeuksista, joista monellakaan lapsella ei ole tietoa. Montoyan (2005) mukaan lapset toivovat heidän oikeuksistaan kerrottavan muun muassa kouluissa (Montoya 2005).

Järjestöjen työnkuvaa kysyttäessä vastauksissa ilmeni jonkin verran samaa kuin edellä mainituissa vastauksissa. Näitä ovat muun muassa lasten oikeuksista kertominen ja kouluun innostaminen. Järjestöt joutuvat kertomaan myös paljon lasten vanhemmille, kuinka tärkeää koulunkäynti on ja yrittävät saada heitä laittamaan lapsensa koulutielle. Managuassa toimivan sosiaalityöntekijä Vicenta Membreñon (2003) mukaan useat lukutaidottomat vanhemmat uskovat lastensa pärjäävän ilman koulua, kuten hekin ovat pärjänneet ja teettävät heillä mieluummin töitä kuin laskevat kouluun (Pakkala 2003).

” ...vanhemmille pitää luvata paljon, että laittavat lapsensa kouluun, esimerkiksi 10 hyvää asiaa, miksi koulu eikä työ.”

V 3

Järjestöt tukevat perheitä, joilla ei ole riittäviä resursseja. Yhdessä vastauksessa puhuttiin siitä, että vanhempia täytyy myös opettaa ottamaan vastuu omista lapsistaan. Tästä voi tulkita sen, kuinka vanhemmat omassa ahdingossaan eivät jaksa enää huolehtia lapsistaan eikä heidän koulutuksestaan.

Monet järjestöt antavat lapsille materiaalista tukea. Ne jakavat yleensä ruokaa, vaatteita ja kenkiä tukea tarvitseville. Usean järjestön tehtäviin kuuluu lasten sosiaalistaminen. Lapsia koetetaan saada osallistumaan erilaisiin tapahtumiin ja järjestöjen järjestämiin ohjelmiin. Vastauksissa lueteltiin muun muassa tanssi, teatteri, urheilu sekä leikit ja pelit yleensä. He koettavat tekemisen kautta saada lapsille omaa aikaa ja mahdollisuuksia olla lapsia. Harrastusmahdollisuuksia antamalla järjestöt pyrkivät saamaan lapset pois myös pahoilta teiltä, kuten lopettamaan liiman haistelun (Sí a la Vida 2006).

”Yrittää herättää lapsissa luovuutta, halua osallistua sosiaalsiin ohjelmiin, jotta he tuntisivat itsensä ihmisinä eikä objekteina.”

V 16

Vastauksista tuli esille se, kuinka tärkeä osa oman järjestön mainostaminen on järjestön toimintaa. He mainostavat itseään, jotta heidän organisaationsa tulisi tunnetuksi. Tästä voikin tulkita, että järjestöjen mainostuksen tarkoituksena on saada ihmiset tietoisiksi katulasten elämästä ja yrittää tätä kautta saada myös valtion päättävät elimet ratkomaan ongelmaa. Yhdessä vastauksessa järjestön tehtäväksi määritellään myös valtio, minkä he yrittävät saada toteuttamaan ja kunnioittamaan lasten oikeuksia.

Järjestöt tekevät työtä yleensä kaupunkien köyhimmillä alueilla. Näillä alueilla on paljon kerjääviä ja työskenteleviä lapsia, jotka tarvitsevat apua ja tukea. Tarkemmin työskentelypaikoiksi määriteltiin vastauksissa esimerkiksi bussiasema, tori sekä kaatopaikka. Bussiasemat ja torit vetävät lapsia puoleensa, koska näissä paikoissa liikkuu paljon ihmisiä, joille voi myydä tuotteita (Fernandez 1993). Joidenkin järjestöjen tilat sijaitsevat myös köyhillä alueilla.

”Järjestö työskentelee erilaisissa köyhissä paikoissa, jotka ovat kaukana kaupungin keskustasta. Siellä on eniten köyhiä ihmisiä.”

V 8

”Lähellä niitä perheitä, joilla on vain vähän resursseja.”

V 17

Kysyttäessä valtion järjestöille antamasta tuesta, vastauksista selvisi hyvin selkeästi, ettei valtiolla ole mitään tekemistä useimpien järjestöjen kanssa. Yksi järjestö sai apua 3000 cordobaa eli noin 150 euroa vuodessa ja järjestön menot olivat kuitenkin 9000 dollaria vuodessa eli noin 6700 euroa. Jotkut vastasivat, että valtiolta tulee apua lähinnä ammatillisen avun kautta. Heille tulee töihin valtion kautta muun muassa tekniikkoja ja neuvoja sekä he saavat apua erinäisissä suunnittelutehtävissä. Järjestöt rahoittavat toimintaansa yleensä ulkomaisten järjestöjen avulla, myös yksi suomalainen järjestö mainittiin vastauksissa. Rahaa saadaan myös lahjoituksina ystäviltä sekä muilta lahjoittajilta. Osa järjestöistä rahoittaa työnsä suuremmaksi osaksi perustajansa avulla. Jotkut järjestöt hankkivat rahaa itse pienellä yritystoiminnalla, kuten myymällä jäitä, kalentereita ja vuokraamalla tuoleja.

”Ei ole tukea, koska valtiota ei kiinnosta sosiaalinen työ.”

V 6

”Valtio on kieltäytynyt antamasta tukea.”

V 2

Työntekijöitä järjestöissä on 3-81, joten määrät vaihtelevat todella paljon järjestön koon mukaan. Vapaaehtoisia on melkein jokaisessa järjestössä. Samasta järjestöstä saimme erilaisia työntekijämääriä. Tämän vuoksi voimme olettaa, ettei ilmoitettu työntekijä määrä ole pysyvä. Osa vastaajista on saattanut laskea vapaaehtoiset työntekijät mukaan määrään, toiset taas eivät. Järjestöt tekevät jonkin verran yhteistyötä toisten järjestöjen kanssa. Useimmat vastaajista olivat luetelleet järjestöt nimeltä.

”Työskentelevät sellaisten järjestöjen kanssa, jotka ovat kiinnostuneita samasta asiasta.”

V 2

Yksi kysymyksistämme käsitteli työntekijöiden lisäkoulutuksen saanti mahdollisuuksia. Neljässä lomakkeessa ei ollut ollenkaan vastausta kysymykseen, joten näistä voisi tulkita, että joko heillä ei ollut tietoa asiasta tai heillä ei ole mahdollisuutta koulutukseen. Osassa vastauksissa tehtiin selväksi, ettei sellainen ole mahdollista, koska ei ole tarpeeksi rahaa. Osalla järjestöistä oli tarjota koulutusta työntekijöilleen erilaisten kurssien muodossa. Kansainvälisen solidaarisuussäätiön vuosina 2001-2003 pitämän katulapsityön kehittämishankkeen tulosten mukaan katulapsityöntekijöille on kuitenkin olemassa pysyvä koulutusjärjestelmä (Kansainvälinen solidaarisuussäätiö 2003). Tuloksesta voidaan nähdä, että tällaiset järjestelmät eivät kuitenkaan tavoita kaikkia.

Järjestöjen tekemä työ näkyy lasten elämässä monin positiivisin tavoin. Työntekijät huomioivat, että lapset ovat innostuneita koulusta eivätkä ole poissa sieltä. Monissa vastauksissa tuli päällimmäisenä ilmi koulun käynnin lisäksi lastenoikeuksien puolustaminen. Lapset käyttäytyvät paremmin ja heidän kommunikointitapansa ovat parantuneet. Tästä kaikesta voisi tulkita, että kun lapsille kerrotaan heidän oikeuksistaan ja mahdollisuuksistaan, he myös puolustavat niitä ja näin vahvistuvat.

”Pystyvät erottamaan, mikä on pahaa ja mikä on heille uhkaavaa. Antavat mielipiteitään ja yrittävät muuttaa elämäntapaansa...”

V 2

”Lapset tietävät oikeutensa, menevät kouluun ja vähentävät työtä.”

V 15

12.3 Katulapsityön tavoitteet Nicaraguassa

Nicaraguassa on kansallisia tavoitteita katulapsien saamiseksi pois kaduilta. Osa vastaajista mainitsi kirjan *codigo de la ninez y adolecencia*. Kirjassa on mainittuna lastenoikeudet, sekä tietoa katulapsityöstä sitä tekeville järjestöille. Melkein kaikki vastanneista kertovat, että katulapsityötä tekevät järjestöt yrittävät saada lapset kouluun. Kaikenlaisen ilmaisen toiminnan avulla lapset saadaan pois kaduilta ja tekemästä työtä. Tavoitteena on myös saada ne lapset, joilla on koti, menemään koteihinsa, pois

kaduilta. Monet mainitsevat, että ulkomaalaisten järjestöjen apu on korvaamatonta. Usein ulkomaalaisen rahoituksen avulla saadaan lapsia pois kaduilta ja vähennettyä lasten työskentelyä.

Vaikka organisaatioiden päätavoitteena on saada lapset pois kaduilta ja lopettamaan työnteon, organisaatiot järjestävät myös työpaikkoja lapsille, jotta täydellinen köyhyys vähenisi. On parempi, että lapsilla on edes jonkinlainen tulonlähde, kuin että he kerjäisivät ruokansa. Moni vastanneista mainitsi myös sen, että työntekijät yrittävät vähentää lasten seksuaalista hyväksikäyttöä, joka on erittäin yleistä Nicaraguassa. Kuitenkin yrityksistä huolimatta lapsia raiskataan ja käytetään hyväksi häikäilemättä.

Monessa vastauslomakkeessa ilmenee, että Nicaraguassa katulapsityötä tekevät järjestöt ottavat huomioon *codigo de la ninez* -lain sekä tuntevat lastenoikeudet. Kansainvälisiä tavoitteita katulapsityölle on muun muassa lasten oikeudet. Yksi vastanneista kertoo, että organisaatiot ovat tavallaan ottaneet valtion roolin huolehtiessaan katulapsista. Valtio ei juuri kiinnitä huomiota asiaan. Erilaisia koulutukseen ja seksuaaliseen hyväksikäyttöön liittyviä projekteja järjestetään, jotta lapset saisivat tietoa tärkeistä asioista. Järjestöt järjestävät kursseja, joilla voi opiskella ilmaiseksi. Järjestöt yrittävät saada työtään näkyväksi ja innostavat muitakin kiinnittämään huomiota katulapsi-problematiikkaan.

”Järjestöt tekevät propagandaa lasten oikeuksien toteuttamiseksi.”

V 11

12.4 Katulapsityön tulevaisuudennäkymät Nicaraguassa

Kysyessämme työntekijöiltä, millaisena he näkevät järjestönsä tulevaisuuden viiden vuoden päästä, vastaukset olivat hyvin erilaisia. Osa vastaajista ei ollut vastannut kysymykseen ollenkaan ja erään vastaajan mielestä tulevaisuutta ei pysty ennustamaan. Yksi vastaajista oli laittanut vastaukseksi, ettei uskalla sanoa mielipidettään asiasta, koska ei tiedä kuka tulee olemaan seuraava presidentti. Tästä vastauksesta ja vastaus-ten vähyydestä kysymykseen voisi tulkita, että joku muukin saattoi jättää vastaamatta juuri kyseisen asian takia.

Kysymykseen vastanneet toivoivat paljon kaikkea, mutta he eivät pystyneet sanomaan mitään konkreettista, mitä voisi odottaa tapahtuvan. Tästä näkee sen, kuinka työntekijät ovat tottuneet siihen, ettei mitään kannata oikeastaan suunnitella etukäteen. Tulevaisuudesta ei voi koskaan tietää, mitä se tuo tullessaan. Toiveissa kuitenkin ilmaistiin, että järjestöt kehittyisivät ja pystyisivät tarjoamaan enemmän apua lapsille. Valtion haluttiin alkavan toteuttaa lakeja ja järjestävän paremmin lasten asiat koko maassa. Eräs vastaajista oli hyvin optimistinen tulevaisuuden suhteen ja piti järjestönsä tulevaisuuden näkymiä erinomaisina.

” Toivon, että organisaatio kehittyisi ja että voisimme tarjota enemmän mahdollisuuksia kansalaisille ja etenkin köyhille. ”

V 8

Suurin osa työntekijöistä on sitä mieltä, että järjestöjen toimintaa pystyisi parantamaan, jos he saisivat enemmän taloudellista tukea. Tukea toivotaan valtiolta ja ulkomaalaisia tukijoita halutaan myös lisää. Vapaaehtoistyöntekijöiden ja toisten järjestöjen kanssa tehtävällä yhteistyöllä nähtiin olevan merkitystä järjestöjen parantamiseen. Vastauksissa ei kuitenkaan tullut ilmi toiminnan omavaraistaminen, jota muun muassa Kansainvälisen solidaarisuussäätiön hankkeessa pyrittiin saamaan aikaan yhden järjestön osalta (Kansainvälinen solidaarisuussäätiö 2003).

”Enemmän rahaa ja resursseja valtiolta, jotta työ onnistuisi.”

V 11

Vastaajilla oli mahdollisuus vastata myös avoimeen kysymykseen, jossa halusimme kerätä muita vastaajille mieleen tulleita asioita. Suurimmalla osalla ei ollut mitään lisättävää vastauksiinsa tai kysyttävää meiltä. Jotkut halusivat korostaa sitä, että he tarvitsevat enemmän tukea ulkomaalaisilta järjestöiltä ja haluaisivat, että heidän työtään arvostettaisiin enemmän. Eräs vastaajista mainitsi myös erikseen toiveensa, että suomalaiset järjestöt tukisivat nicaragualaisia järjestöjä. Yhden vastaajan mielestä on hyvä, että joku jaksaa olla kiinnostunut heidän maansa lapsista. Vastauksista pystyi hyvin tulkitsemaan sen, kuinka paljon he tarvitsevat taustatukea nimenomaan ulkomaalaisilta järjestöiltä ja kuinka paljon he luottavat ulkomailta saatavaan apuun.

”Lasten työ on erittäin vaikeaa eikä kukaan arvosta sitä. Jokainen elää vain omaa elämäänsä ja lapsia ei huomioida.”

V 6

”Koska lapset Nicaraguassa kärsivät eikä heillä ole rakkautta, on hyvä, että joku on kiinnostunut.”

V 8

13. Pohdinta ja johtopäätökset

Opinnäytetyö prosessimme lähti etenemään, kun saimme tiedon, että ammattikorkeakoulumme tukee aineistonkeruumatkaamme Nicaraguaan. Prosessi on ollut pitkä ja haasteellinen, mutta samalla myös kasvattava ja mielenkiintoinen kokemus. Aineistonkeruu oli seikkailua vieraassa kulttuurissa. Jatkovasti saimme uusia ja erilaisia kokemuksia, joita Suomessa ei ole mahdollista saada. Kohtasimme myös monia ongelmia kielen sekä kulttuurin kanssa. Vaikka kielitaitomme karttui paljon matkan aikana, espanjan kielen hallitseminen paremmin olisi antanut enemmän mahdollisuuksia tutkimuksen suhteen ja jopa tarkempia tuloksia. Olisimme voineet itse tarkentaa kysymyksiä ja haastatella vastaajia. Nyt olimme riippuvaisia tulkeistamme. Oman kielitaitomme puutteellisuuden vuoksi, emme voineet hyödyntää espanjankielistä lähdekirjallisuutta, jota olisi ollut saatavilla runsaasti Nicaraguassa.

Nicaraguassa katulapsi -käsite nähdään hieman eri tavalla kuin länsimaissa. Nicaraguassa puhutaan lapsista, jotka työskentelevät kaduilla. Mielestämme oli yllättävää, että niin moni lapsi tekee töitä kadulla eikä vain oleskele ja kerjää. Yllättävää oli myös se, että suurimmalla osalla lapsista oli jonkinlainen koti ja perhe, minne mennä yöksi. Ensimmäinen mielikuva länsimaalaisille katulapsi -käsitteestä on yleisesti se, että he asuvat viemäreissä, varastelevat ja haistelevat liimaa. He vain kerjäävät eivätkä halua tehdä työtä elantonsa eteen. Varsinkin Suomalaisille sellainen mielikuva syntyy saadessamme tietoa Venäjän ja Viron katulasten tilanteesta. Nicaraguassa lapset joutuvat koville työn teon kanssa. Tilanne pakottaa heidät olemaan ahkeria selviytyäkseen ja pysyäkseen hengissä.

Nicaraguassa naisen asema ei ole niin hyvä kuin länsimaissa. Tasa-arvoa ei ole vielä saavutettu ja machokulttuuri elää hyvin vahvana ihmisten keskuudessa. Miehen mitta määräytyy naisten lukumäärän mukaan. Lapsia syntyy paljon ja yksinhuoltajaäidit ovat yleisiä. Törmäsimme machokulttuuriin tutkimusta tehdessämme. Tyttöjen asemaa pyritään parantamaan muun muassa järjestöjen avulla, jotka tekevät työtä vain tyttöjen kanssa. Tyttöille kerrotaan seksuaalisesta väkivallasta ja seksuaaliterveydestä.

Katulapsien olemassa olon syyksi nähdään yleisesti köyhyys. Se ei kuitenkaan ole ainoa selittävä tekijä katulapsiproblematiikkaan. Tuloksistamme nousi vahvasti esille myös vanhempien vastuuttomuus sekä perheväkivalta ja seksuaalinen hyväksikäyttö. Järjestöt tekevät yhteistyötä myös perheiden kanssa, jotta saataisiin vanhemmat ottamaan vastuu lapsistaan. Vanhempiin vaikuttamalla pyritään vähentämään lasten turvattomuutta ja kadulle ajautumista.

Teorian kanssa painiskellessamme törmäsimme katulasten lukumäärään liittyvään ongelmaan. Lapsia, jotka työskentelevät pimeästi tai oleskelevat kaduilla ilman henkilöpapereita, on mahdotonta laskea. He siirtyvät paikasta toiseen eikä kukaan tiedä missä he ovat. Nicaraguassa kaikilla ei ole mahdollista saada syntymätodistusta, eikä välttämättä kaikista syntyneistä lapsista ole minkäänlaista tietoa. Köyhimmillä ei ole henkilöpapereita, eikä systemaattista kirjanpitoa ole.

13.1 Ajankohtaisuus

Tutkimuksemme on mielestämme maailmanlaajuisesti ajankohtainen. Katulapsiongelma kasvaa jatkuvasti, katulasten määrä kasvaa ja heillä on yhä enemmän ongelmia selviytymisessä. Virkavalta pahoinpitelee ja jopa tappaa katulapsia, koska lapset ryöstävät, varastavat, murtautuvat ja kerjäävät. Lapsia pidetään yhteiskunnan pohjasakkana.

Suomessa lastensuojelujärjestelmä on erinomainen, verrattuna moniin muihin valtioihin. Tällä tutkimuksella haluaisimme antaa perspektiiviä Suomalaiseen hyvinvointiyhteiskuntaan ja sen toimivuuteen/toimimattomuuteen ja havahduttaa ihmisiä huomaamaan maailmanlaajuisia ongelmia. Suomessa ei ole vastaavanlaista katulapsiongelmaa kuin monissa kehitysmaissa. Täällä ei kukaan lapsi jää ilman tukea ja turvaa. Halu-

amme myös lisätä tietoutta katulapsista, katulapsityöstä sekä heidän/niiden ongelmista.

Jyväskylän ammattikorkeakoulu järjestää vuosittain opiskelijavaihtoja. Yksi kohde- maista on Nicaragua. Toivomme myös, että tulevat opiskelijat hyötyvät tutkimukses- tamme ja saavat enemmän pohjatietoa Nicaraguasta lähtiessään vaihtoon. Haluamme myös innostaa opiskelijoita lähtemään rohkeasti ulkomaille. Kehityksmaissa työt eivät lopu koskaan sosiaali- ja terveysalalla. Ammattilaisia tarvitaan aina.

13.2 Ammatillinen kasvu

Nicaraguanmatkat olivat erittäin antoisia, etenkin aineistonkeruumatka syksyllä 2006. Otimme suuren haasteen lähtiessämme tutkimaan laajaa aihetta eri kulttuuriin. Kult- tuuri oli meille tuttu jo edelliseltä matkalta, kohtasimme kuitenkin tällä kerralla erilai- sia tilanteita kuin ensimmäisellä matkallamme. Tällä kerralla toimimme tutkijoina ja saimme apua ja palautetta työstämme. Tehtävämme oli täysin erilainen kuin edellisenä vuonna harjoittelijana ollessamme. Saimme paljon monipuolisia kokemuksia ja pää- simme tutustumaan sellaisiin paikkoihin, joihin vain harvalla on mahdollisuus päästä. Tällaisia paikkoja olivat muun muassa Managuan kaatopaikka, Chureca, PRONAT - järjestön valmistujaisjuhla sekä Camoapan kunnan kehitysprojektin tulosten julkista- mistilaisuus.

Tämän kokemuksen jälkeen meillä on rohkeutta ja uskallusta tarttua erilaisiin vaati- viinkin haasteisiin. Enää ei mietitytä erilaiset ja uudet tilanteet vaan niihin mennään rauhallisella varmuudella. Ennen aineistonkeruumatkaa oma ammatillisuus ei ollut vielä täysin kehittynyt. Matkan myötä olemme saaneet ammatillista varmuutta työs- kentelyyn ja raportin kirjoittaminen on kehittänyt myös ammatillista kehittymistä. Tulevassa työssämme osaamme arvostaa lapsia ja sitä, että he saavat kasvaa rauhassa ilman pelkoa ja epävarmuutta. Lasten tehtävä on leikkiä eikä ruokkia koko perhettä työnteollaan. Osaamme huomioida lastensuojelun tärkeyden ja olemme oppineet kun- nioittamaan omaa järjestelmäämme sekä Suomalaista yhteiskuntaa yleensä.

Nykypäivänä Suomeen saapuu yhä enemmän maahanmuuttajia eri kulttuureista. Mie- lestämme kokemukset Nicaraguasta auttavat meitä kohtaamaan paremmin erilaisista kulttuureista tulevia ihmisiä ja pystymme ymmärtämään, millaista on tulla erilaiseen

kulttuuriin. Tämä tulee auttamaan meitä myös työrintamalla. Osaamme toimia erilais-
ten ihmisten kanssa kunnioittaen heidän taustojaan ja kulttuuriaan. Ymmärrämme
myös paremmin maahanmuuttajien kohtaamat ongelmat muun muassa uuden kielen
kanssa. Tutkimuksen myötä olemme tutustuneet ihmisoikeuksiin sekä etenkin lasten
oikeuksiin. Tulevassa ammatissamme osaamme arvostaa lapsuutta sekä ihmisten yksi-
löllisyyttä.

Tutkimuksen tekeminen on lisännyt molempien mielenkiintoa kehitysyhteistyötä koh-
taan. Olemme olleet kiinnostuneita aiheesta jo aikaisemmin, mutta nyt olemme näh-
neet kuinka paljon apua tarvitaan kehitysmaissa. Myös tietoa on karttunut enemmän.
Olemme myös oppineet tekemään tutkimuksia. Tästä olisi helppo jatkaa, kun tiedäm-
me jo periaatteet ja rakenteen.

13.3 Jatkotutkimusmahdollisuuksia

Jos haluttaisiin jatkaa tätä tutkimusta, voitaisiin esimerkiksi haastatella eri tehtävissä
olevia katulapsia ja vertailla lasten vastauksia työntekijöiden vastauksiin. Katulapset
tietävät varmasti parhaiten itse oman tilanteensa. Voitaisiin myös tutkia ja vertailla
eritavoin luokiteltuja katulapsia. (ks. katulapsen määritelmä) Tutkimukseen voisi ottaa
mukaan myös lasten vanhempia ja jopa politiikan henkilöitä.

Uusia tutkimuksia voitaisiin tehdä käyttämällä eri tutkimustapoja kuten haastatteluja
ja havainnointia. Määrällisen tutkimuksen voisi myös toteuttaa. Nicaraguassa on mo-
nia järjestöjä, tällä tavalla tutkimalla saataisiin myös tilastoja aiheesta. Aihe on maa-
ilmanlaajuinen ja suuri ongelma etenkin kehitysmaissa. Aiheetta voisi tutkia
maakohtaisesti, mutta myös mantereittain ja maailmanlaajuisestikin vertaillen.

Kiitokset:

Jessica Allen, Carla Bush, Timo Hintikka, Päivikki Tiitola, Piia Piispanen, Jyväskylän ammattikorkeakoulu, Meeri Pekonen, kääntäjät, Xiomara Lara, Matti Tyynelä, Marika Pasanen, Kimmo Lehtonen, Arlene Mairena, Marko Lehto, Anniina Lundvall, Eddy Pérez, Petri Jaakkola, Riitta Työläjärvi, Claudia Quintana, järjestöt sekä sukulaiset ja ystävät kaikesta henkisestä tuesta.

Lähteet

Aalto, L. 2003. 15-vuotias Nicaragua-yhdistys kaipaa kummeja. Turun Sanomat. 31.10.2003. Viitattu 23.4.2007. www.turunsanomat.fi, arkisto, hakusana, Nicaragua.

Araneva, A. 2001. Lapsen oikeuksien yleissopimus. Teoksessa M. Törrönen (toim.) Lapsuuden hyvinvointi. Yhteiskuntapoliittinen puheenvuoro. Helsinki: Pelastakaa lapset ry.

Brasilian lastenkoti/katulapsityö. 2005. Suomen baptistiyhdyskunta. Viitattu 14.3.2007. www.baptisti.net, lähetystyö, Brasilian lastenkoti/katulapsityö.

Biaudet, E. 2001. Addresses by Finnish ministers. Teoksessa Minors in the sextrade – Report of the European commission STOP project. Toim. M. Jyrkinen & L. Karjalainen. Hamina: Kotkan kirjapaino, 21 -22.

Central Intelligence Agency (CIA). 2007. The world fact book. Viitattu 16.3.2007. <https://www.cia.gov/>, publications, the world fact book, select country, Nicaragua.

Child rights information network (CRIN). 2005. Nicaragua reporting to the committee to the rights of the child. Viitattu 20.3.2007. <http://www.crin.org>, resources, search, Nicaragua.

Dos generaciones. 2007. Viitattu 24.4.2007. www.dosgeneraciones.org.

Fernandez, R. 1993. Street Children - Mortgaging the Future. Revista Envío. Number 148. <http://www.envio.org.ni/articulo/1723>.

Gutman, W. E. 2004. Child prostitution: a growing scourge. The Panama News. 17.4.2004. Viitattu 25.4.2007. www.thepanamanews.com, archives, vol. 10, no. 7, travel.

Hannula, E. 2002. Managuan katulapset saavat tukea Turusta. Turun Sanomat. 22.3.2002. Viitattu 23.4.2007. www.turunsanomat.fi, arkisto, hakusana, Nicaragua.

Harilahti, V. 2001. Voiko katu olla koti? Kulttuuriantropologinen tutkimus hondurailaisista katulapsista ja katulasten avustusjärjestö Casa Alianzasta. Pro Gradu. Jyväskylän yliopisto, humanistinen tiedekunta, etnologian laitos.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2005. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Hurri, M. 1998. Lapsuus kadulla: raportti Pietarin katulapsista. Helsinki: Kansan raamattuseuran säätiö.

Häkkinen, A. 1994. Maksettua rakkautta - Prostituutiekulttuuria Helsingissä 1860-luvulta nykypäivään. Teoksessa Huono-osaisuus ja hyvinvointivaltion muutos. Toim. M. Heikkilä & K. Vähätalo. Tampere: Tammer-paino, 90 -127.

I-India. 2007. Viitattu 14.3.2007. www.i-indiaonline.com, street children.

Jeffrey, P. n.d. Sex tourism plagues Central America. Viitattu 24.4.2007. <http://gbgm-umc.org/response/articles/sextourism.html>.

Kansainvälinen solidaarisuussäätiö. 2003. Toimintakertomus ja tilinpäätös vuodelta 2003. Viitattu 23.4.2007.

<http://www.finsolid.fi/easydata/customers/finsolid/files/Pdf/Toike2003.pdf>

Kansainvälinen solidaarisuussäätiö. 2005. Kertomus toiminnasta vuodelta 2005. Viitattu 23.4.2007.

<http://www.finsolid.fi/easydata/customers/finsolid/files/Pdf/Toike2005-liitteet.pdf>

Mission possible oy. 2007. Katulapset – keitä he ovat? Viitattu 6.3.2007.

<http://www.mp-net.org>, taustatietoa, katulapsen määritelmä

Keppo, M. 2007. Sairaalassa kuollut teinityttö antoi kasvot Nicaraguan aborttikiistalle. Helsingin sanomat. 20.3.2007.

Lions klubien kansainvälinen järjestö. 1996. Lapset vaarassa, kohteena katulapset: Lionien aktiviteettiopas. Viitattu 7.3.2007.

<http://www.lionsclubs.org/FI/content/pdfs/iad301.pdf>

Lapsia työssä vai lapsityövoimaa. n.d. Opetusministeriö, opetushallitus ja ulkoasianministeriö. Viitattu 6.3.2007. <http://www.ihmisoikeudet.net>

Lapsityövoiman käytön seuraukset. n.d. Opetusministeriö, opetushallitus ja ulkoasianministeriö. Viitattu 8.3.2007. <http://www.ihmisoikeudet.net>

The World Bank. 2003. Latin America & Caribbean. Viitattu 27.3.2007.

www.worldbank.org/sp, child labor, regions & countries.

Launis, M. 1996. Lapsiprostituutio on kansainvälinen ongelma. Teoksessa Katso lasta. Toim. U. Särs. Jyväskylä: SR-kustannus oy, 41 -45.

Lehdonmäki, I. 2006. Lapsia työssä.. Kehitysyhteistyön palvelukeskus. Viitattu 7.3.2007. www.kepa.fi, haku.

Lehtonen, K. 2006. Nicaraguassa ei köyhyys vähene. Kehitysyhteistyön palvelukeskus. Viitattu 6.3.2007 . www.kepa.fi, haku.

Lipponen, H. 1996. Lapsityövoima – Tulitikkutehtaasta McDonald’siin. Teoksessa Katso lasta. Jyväskylän yliopisto, 32-35.

Lyömätön linja. 1996. Mitä väkivalta voi olla? Viitattu 16.3.2007.

<http://www.lyomatonlinja.fi/tietoa.htm>

Mattila, P. 1998. Lapsen työllä selvitys Suomen tuonnin ja lapsityövoiman käytön yhteydestä. Ulkoministeriö, 4-12.

Mistä lapsityövoima johtuu. n.d. opetusministeriö, opetushallitus ja ulkoasianministeriö. Viitattu 10.3.2007. <http://www.ihmisoikeudet.net/>

Montoya, O. 2005. Summary of studies on violence in Nicaragua. Save the children Norway's production. Viitattu 29.3.2007.

http://www.crin.org/docs/resources/publications/violence/Libro_summary.pdf,

Oranen, M. 2004. Lapsen kaltoinkohtelu. Toim. Söderholm, A., Halila, R., Kivitielä, S., Mertsola, J. & Niemi, S. Helsinki: Duodecim Oy.

Oranen, M. 2001. Elämää varjossa –väkivallalle altistumisen vaikutuksista teoksessa Perheväkivallan varjossa. Raportti lapsikeskeisen työn kehittämistä. Ensi- ja turvakotien liiton julkaisu 30. Toim. M. Oranen. Helsinki: Nykypaino Oy.

Paajanen, R. 2005. Toivo, tuki ja ohjaus – Tutkimus katulasten elämänhallintavalmiuksia tukevista kasvatus- ja työmenetelmistä. Pro gradu – tutkielma. Kuopion yliopisto, yhteiskuntatieteellinen tiedekunta, hoitotieteen laitos.

Pakkala, J. 2003. Työtä tekevät lapset koulunpenkille. Kansainvälinen solidaarisuussäätiö. Viitattu 23.4.2007. www.finsolid.fi, julkaisut, reilun maailman uutisia, Nicaragua.

Pelastakaa lapset. 2007. Viitattu 22.3.2007. www.pelastakaa lapset.fi, luotettava auttaja, kansainväliset ohjelmat.

Sí a la vida. 2006. Viitattu 10.4.2007. <http://www.asalv.org/>, Nicaragua today.

Suomi-Nicaragua –seura. 2003. Viitattu 15.3.2007. www.suominicaraguaseura.fi, tietoa Nicaraguasta.

Suomen YK-liitto. 2007. Köyhyys. Viitattu 15.3.2007. www.suomenykliitto.fi, köyhyys.

The United Nations Children's Fund (UNICEF). 2005. Excluded and invisible: the state of the world's children 2006. New York: UNICEF.

Tikka, I. 2005. Katulapsityön kahdet kasvot. Diakoni-ammattikorkeakoulun julkaisu ja B Raportteja 28. Tampere: Tammer-paino.

Trummal, A. 2001. Sexual exploitation of minors in Tallinn – Results of the study carried out within the framework of the STOP 2 project. Teoksessa Minors in the sex-trade -Report of the European Commission STOP project. Toim. M. Jyrkinen & L. Karjalainen. Hamina: Kotkan kirjapaino, 77 -90.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Ulkoasiainministeriö. 2006a. Suomi ja Nicaragua -yhteistyötä köyhyyden kitkemiseksi.

Ulkoasiainministeriö. 2006b. Viitattu 6.3.2007. www.global.finland.fi, teemat.

Ulkoasiainministeriön julkaisuja. 1994. Lapsen oikeuksien sopimus Suomen ensimmäinen raportti. Helsinki: ulkoasiainministeriö.

Ulkolinja: Petetty vallankumous. 2007. dokumentti. YLE, TV1. 28.3.2007.

United Nations. UNICEF. 2007. At a glance: Nicaragua. The big picture. Viitattu 19.3.2007. <http://www.unicef.org>, info by country, Nicaragua.

United Nations (UNPD). 2006. Human development report 2006. Beyond scarcity: Power, poverty, and the global water crisis. Viitattu 21.3.2007. <http://hdr.undp.org/hdr2006/statistics/>.

Valli, R. 2001. Kyselylomaketutkimus. Teoksessa Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Toim. J. Aaltola & R. Valli. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Volpi, E. 2002. Street children: promising practices and approaches. Viitattu 27.3.2007. <http://siteresources.worldbank.org/WBI/Resources/wbi37196.pdf>

YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista. 1999. MLL – Mannerheimin lastensuojeluliitto.

Liite 1

1 artikla

Tässä yleissopimuksessa lapsella tarkoitetaan jokaista alle 18-vuotiasta henkilöä, ellei lapseen soveltuvien lakien mukaan täysi-ikäisyyttä saavuteta aikaisemmin.

2 artikla

1. Sopimusvaltiot kunnioittavat ja takaavat tässä yleissopimuksessa tunnustetut oikeudet kaikille niiden lainkäyttövallan alaisille lapsille ilman minkäänlaista lapsen, hänen vanhempiansa tai muun laillisen huoltajansa rotuun, ihonväriin, sukupuoleen, kieleen, uskontoon, poliittisiin tai muihin mielipiteisiin, kansalliseen, etniseen tai sosiaaliseen alkuperään, varallisuuteen, vammaisuuteen, syntyperään tai muuhun seikkaan perustuvaa erottelua.

2. Sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin tarpeellisiin toimiin varmistaakseen, että lasta suojellaan kaikenlaiselta syrjinnältä ja rangaistukselta, jotka perustuvat hänen vanhempiansa, laillisten huoltajiensa tai muiden perheenjäsentensä asemaan, toimintaan, mielipiteisiin tai vakaumuksiin.

3 artikla

1. Kaikissa julkisen tai yksityisen sosiaalihuollon, tuomioistuinten, hallintoviranomaisten tai lainsäädäntöelimien toimissa, jotka koskevat lapsia, on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu.

2. Sopimusvaltiot sitoutuvat takaamaan lapselle hänen hyvinvoinnilleen välttämättömän suojelun ja huolenpidon ottaen huomioon hänen vanhempiansa, laillisten huoltajiensa tai muiden hänestä oikeudellisessa vastuussa olevien henkilöiden oikeudet ja velvollisuudet. Tähän pyrkiessään sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin tarpeellisiin lainsäädäntö- ja hallintotoimiin.

3. Sopimusvaltiot takaavat, että lasten huolenpidosta ja suojelusta vastaavat laitokset ja palvelut noudattavat toimivaltaisten viranomaisten antamia määräyksiä, jotka koskevat erityisesti turvallisuutta, terveyttä, henkilökunnan määrää ja soveltuvuutta sekä henkilökunnan riittävää valvontaa.

4 artikla

Sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin tarpeellisiin lainsäädännöllisiin, hallinnollisiin ja muihin toimiin tässä yleissopimuksessa tunnustettujen oikeuksien toteuttamiseksi. Taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten oikeuksien toteuttamiseksi sopimusvaltiot ryhtyvät mahdollisimman täysimääräisesti tällaisiin toimiin käytettävissä olevien voimavarojensa mukaan ja tarvittaessa kansainvälisen yhteistyön puitteissa.

6 artikla

1. Sopimusvaltiot tunnustavat, että jokaisella lapsella on synnynnäinen oikeus elämään.

2. Sopimusvaltiot takaavat lapselle henkiinjäämisen ja kehittymisen edellytykset mahdollisimman täysimääräisesti.

12 artikla

1. Sopimusvaltiot takaavat lapselle, joka kykenee muodostamaan omat näkemyksensä, oikeuden vapaasti ilmaista nämä näkemyksensä kaikissa lasta koskevissa asioissa. Lapsen näkemykset on otettava huomioon lapsen iän ja kehitystason mukaisesti.

2. Tämän toteuttamiseksi lapselle on annettava erityisesti mahdollisuus tulla kuulluksi häntä koskevissa oikeudellisissa ja hallinnollisissa toimissa joko suoraan tai edustajan tai asianomaisen toimielimen välityksellä kansallisen lainsäädännön menettelytapojen mukaisesti.

34 artikla

Sopimusvaltiot sitoutuvat suojelemaan lasta kaikilta sekä riiston ja hyväksikäytön muodoilla. Tässä tarkoituksessa sopimusvaltiot ryhtyvät erityisesti kaikkiin tarkoituksenmukaisiin kansallisiin sekä kahden- ja monenvälisiin toimenpiteisiin estääkseen:

a) lapsen houkuttelemisen tai pakottamisen osallistumaan laittomiin seksuaalisiin tekoihin.

b) lasten hyväksikäytön prostituutiossa tai muussa laittomassa seksuaalisen toiminnan harjoittamisessa.

c) lasten hyväksikäytön pornografisissa esityksissä tai aineistoissa.

35 artikla

Sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin tarkoituksenmukaisiin kansallisiin sekä kahden- ja monenvälisiin toimenpiteisiin estääkseen lasten ryöstämisen, myynnin ja kauppaamisen missään tarkoituksessa ja muodossa.

41 artikla

Mikään tässä yleissopimuksessa ei vaikuta määräyksiin, jotka edistävät paremmin lapsen oikeuksien toteutumista, ja joita voi olla.

a) sopimusvaltion lainsäädännössä

b) sopimusvaltiota sitovassa kansainvälisessä oikeudessa

Liite 2

Katulapsityö Nicaraguassa

Kaisa Konttinen

Satu Räsänen

SS03SV

Datos personales

Nombre _____

Sexo _____

Edad _____

Educacion _____

Ciudad _____

Organización _____

Niños de la calle

1. ¿Quienes son niños de la calle?
2. ¿Por que hay niños de la calle en Nicaragua?
3. ¿Cuales son sus los problemas mas grandes?
4. ¿Donde estan los padres de los niños?
5. ¿Como los niños pasan las dias?

Los objetivos

15. ¿Cuales son los objetivos nacionales de Nicaragua para el trabajo por los niños de la calle?

16. ¿Como se nota los objetivos nacionales en el trabajo de su organización?

17. ¿Hay algunos objetivos internacionales que se nota en el trabajo de su organización (por ejemplo los derechos de los niños)?

El futuro

18. ¿Como ve el futuro de su organización en cinco años?

19. ¿Como se podria mejorar su trabajo (tai como se pordia mejorar el trabajo de su organización)?

20. ¿Otros comentarios?

Liite 3

Katulapsityö Nicaraguassa

Kaisa Konttinen

Satu Räsänen

SS03SV

22.9.2006

Jyväskylä

Henkilötiedot

Nimi _____

Sukupuoli _____

Ikä _____

Koulutus _____

Kaupunki _____

Järjestö _____

Katulapset

1. Ketkä ovat katulapsia?

2. Miksi katulapsia on Nicaraguassa?

3. Mitkä ovat heidän suurimmat ongelmansa?

4. Missä lasten vanhemmat ovat?

5. Millaisia lasten päivät ovat?

Järjestön tekemä katulapsityö

6. Mitä työtehtäviinne kuuluu?
7. Miten järjestönne toteuttaa katulapsityötä?
8. Missä kaupungin osassa työskentelette? Miksi?
9. Tukeeko valtio järjestönne toimintaa? Millä tavoin?
10. Mistä saatte rahoituksen toiminnallenne?
11. Montako työntekijää järjestössänne on?
12. Teettekö yhteistyötä muiden järjestöjen kanssa?
13. Onko työntekijöillä mahdollisuus saada lisäkoulutusta?
14. Millä tavoin tekemänne työ näkyy katulasten elämässä?

Tavoitteet

15. Mitkä ovat Nicaraguan kansalliset tavoitteet katulapsityölle?
16. Miten kansalliset tavoitteet näkyvät työssänne?

17. Näkyvätkö kansainväliset tavoitteet työssänne mm. lastenoikeudet?

Tulevaisuuden näkymät

18. Millaisena näette järjestönne tulevaisuuden viiden (5) vuoden päästä?

19. Millä tavoin työtänne voisi kehittää?

20. Mitä muuta haluaisitte vielä kertoa

Liite 4

Managuan kaatopaikka Chureca. Kaatopaikalla työskentelee yli 460 alle 14-vuotiasta lasta.

Churecalla on noin 50 asuintaloa.

Kaatopaikalla työskenteleviä lapsia.

Carita feliz –järjestössä lapset leikkivät.

Nuoret myyvät ruokaa ja vettä autoteiden varsilla ja liikennevaloissa.

Pronat järjestössä pidettiin valmistujaisjuhla.

Sebacon torilta.

Mi familia -järjestön lapsia.